

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
CIVILTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

BAKALaura DARBS

„Kustamas mantas pārdošana izsolē”

Pilna laika klātienēs
6.semestra Jp-3 grupas studente

Alise Rozīte

ar12012

Darba vadītāja
Mag.iur. **Daina Ose**

Rīga, 2015

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba tēma „Kustamas mantas pārdošana izsolē” ir ļoti aktuāla, jo ekonomiskās krīzes rezultātā piedziņas procesi vispār ietekmē daudzus iedzīvotājus. Visbiežāk piedziņu iespējams vērst tieši uz parādniekam piederošo kustamo mantu, tādēļ tā ir viena no populārākajām piedzinēja izvēlētajām piedziņas metodēm, kuras rezultātā manta tiek pārdota izsolē. Kustamas mantas pārdošanas izsolē institūts un regulējums pazīstams lielākajā daļā pasaules valstu.

Kustamas mantas pārdošana izsolē ir sarežģīts process, ko veic tiesu izpildītājs. Lai visas likumā paredzētās darbības veiktu korekti, tiesu izpildītājam jābūt kompetentam un neatkarīgam, apmierinot piedzinēja pieteikumu, tomēr neaizskarot parādnieka likumiskās intereses un tiesības.

Kustamas mantas pārdošanas izsolē procesā saskatāmas daudz problēmas, ko izraisa gan novecojis regulējums, gan zvērīnātu tiesu izpildītāju nepareiza likuma interpretācija, kā arī sabiedrības neizpratne par izpildu procesu.

Izvirzītais darba mērķis ir analizēt Civilprocesa likuma nepilnības un pastāvošās problēmas kustamas mantas apķīlāšanas un pārdošanas izsolē procesā, sniedzot normatīvo aktu uzlabošanas ieteikumus.

Darba izveidei izmantotie pētījuma avoti ir Latvijas Republikas normatīvie akti, ārvalstu normatīvie akti, zinātniskās publikācijas un juridiskās prakses materiāli.

Atslēgas vārdi- kustama manta, izsole, sprieduma izpilde, izpildu process, apķīlāšana.

ANNOTATION

Bachelor thesis "Selling moveable property in auction" is very topical because of the economic crisis has led the enforcement process affecting many citizens. The most of cases enforcement can be targeted directly to the debtor's moveable assets belonging, so it is one of the most popular claimants selected enforcement manner, the results of which goods are sold at auction. Movable property sale by auction institute and regulation is known in most countries of the world.

Selling moveable property in auction is a complex process carried out by the bailiff. For all legal operations to be conducted correctly, the bailiff must be competent and independent, satisfying claimant application, but without touching the debtor's legitimate interests and rights.

There are many problems of selling moveable property in auction regulation and incorrect interpretation of the law by bailiffs and public confusion about executive process.

The stated aim is to analyze gaps in the Civil Procedure Law in Latvia and the existing problems of movable property attachment and sale by auction process with the laws and regulations improvement recommendations.

Work used sources are Latvian laws and regulations, foreign laws and regulations, the scientific publications and legal practice materials .

Keywords - moveable property, auction, enforcement, executive procedure, seizure

Saturs

ANOTĀCIJA.....	2
ANNOTATION.....	3
Ievads.....	5
1. KUSTAMAS MANTAS PĀRDOŠANA IZSOLĒ BŪTĪBA.....	7
1.1. Kustamas mantas institūts	7
1.2. Izsoles jēdziens.....	10
2. PIEDZIŅAS VĒRŠANA UZ KUSTAMU MANTU.....	13
2.1. Tiesu izpildītāja institūts	13
2.2. Tiesu izpildītāja loma piedziņas procesā.....	15
2.3. Kustamas mantas apķīlāšana	18
2.4. Kustama manta uz ko nevar vērst piedziņu.....	20
2.5. Kustamas mantas apķīlāšanas vispārīgie noteikumi	25
2.6. Kustamas mantas novērtēšana.....	27
3. IZSOLES PROCESS, PĀRDODOT APĶĪLĀTO KUSTAMO MANTU.....	30
3.1. Izsoles izziņošana	31
3.2. Pieteikšanās izsolei	33
3.3. Kustamas mantas izsoles norise.....	35
Kopsavilkums	38
Izmantotās literatūras saraksts.....	40

Ievads

Mūsdienās, ekonomiskās krīzes rezultātā, Latvijā īpaši aktuāls kļuvis piespiedu izpildes process. Gadījumos, kad parādnieks nespēj segt savas saistības, vai nevēlas to darīt, piedzinējs ir tiesīgs lūgt tiesu izpildītāju vērst piedziņu uz parādniekam piederošu kustamu mantu. Bieži vien piedzinēji izvēlas tieši šo piedziņas veidu, jo gandrīz ikvienam parādniekam pieder kāda kustama manta. Lai pabeigtu izpildes procesu un apmierinātu piedzinēju, lielākoties tiek rīkota kustamas mantas izsoli. Šo procesu vada tiesu izpildītājs, kam ir liela loma piespiedu izpildes procesā vispār.

Lai kustamu mantu pārdotu izsolē, jāiziet cauri virknei dažādu procesuālu posmu – gan mantas apķīlāšanai, kas sevī ietver arī aprakstīšanu, apzīmogošanu un apsardzību, gan jānonāk līdz izsoles procedūrai, izsludinot un paziņojot par to. Lai visas minētās darbības tiktu izpildītas korekti un tiesiski, tiesu izpildītājam jāvadās no likumā noteiktā. Tomēr, praksē likums var tikt interpretēts nepareizi, kā arī regulējums nav pietiekami progresīvs, tādejādi aizskarot iesaistīto pušu intereses.

Darba tēma, autores ieskatā, ir aktuāla, jo tā var skart salīdzinoši lielu iedzīvotāju daļu. Piedziņas vēršana uz kustamu mantu ir viens no biežāk izvēlētajiem piedziņas veidiem, tāpēc svarīgi izprast institūta nozīmi. Tāpat izsoles institūts jau no seniem laikiem uzskatāms par būtisku piedziņas procesa elementu, kā rezultātā tiek pārdota parādniekam piederošā kustamā manta. Darba tēma būs aktuāla arī nākotnē, jo vienmēr būs personas, kas nesešs savas saistības, tāpēc svarīgi izprast līdzšinējā regulējuma problēmas un tās labot.

Atsaucoties uz augšminēto, autore par bakalaura darba mērķi izvirza pētīt normatīvo aktu pašreizējo regulējumu un identificēt problēmjautājumus, sniedzot ieteikumus normatīvo aktu pilnveidei.

Pamatojoties uz darba mērķi autore izvirza sekojošus uzdevumus:

1. Izpētīt kustamas mantas institūta būtību
2. Izpētīt izsoles institūta būtību
3. Iepazīties ar tiesu izpildītāja institūtu un tā lomu piedziņas procesā
4. Analizēt regulējumu attiecībā uz kustamu mantu, uz ko nav vēršama piedziņa, salīdzinot to ar citu valstu regulējumu
5. Aplūkot izsoles procedūras norisi
6. Analizēt izsoles izziņošanas kārtību, salīdzinot to ar citu valstu regulējumu
7. Noskaidrot kustamas mantas pārdošanas izsolē problēmjautājumus un dot ieteikumus normatīvo aktu pilnveidei

Izvirzītā mērķa sasniegšanai, autore darba izstrādes laikā izmantos salīdzinošo, gramatisko tulkošanas un analītisko pētīšanas metodes.

Kā pētījuma avoti darba izveidei tiks izmantoti Latvijas Republikas normatīvie tiesību akti, galvenokārt Civilprocesa likums, Civillikums, Tiesu izpildītāju likums un citi normatīvie akti, kā arī ārvalstu normatīvie akti, kas regulē piespiedu izpildes procesu un zvērinātu tiesu izpildītāju darbību.

Darbu var iedalīt trīs daļās, no kurām pirmajā tiek aplūkoti kustamas mantas un izsoles institūtu būtība un normatīvais regulējums, papildinot to ar secinājumiem. Otrajā daļā, sīkāk tiek aplūkots tiesu izpildītāja institūts, nozīme izpildes procesā un darbība apķīlājot kustamu mantu. Trešajā daļā tiek analizēta izsoles gaita un identificēti problēmjasautājumi, uz ko autore sniedz ierosinājumus regulējuma uzlabošanai. Nobeigumā autore apkopo darba gaitā iegūtos secinājumus un sniedz idejas normatīvā regulējuma papildināšanai.

1. KUSTAMAS MANTAS PĀRDOŠANA IZSOLĒ BŪTĪBA

Vārdu kopa „kustamas mantas pārdošana izsolē” jau saturiski norāda uz diviem atšķirīgiem elementiem – kustama manta un izsole. Lai pilnvērtīgāk izprastu tās nozīmi, visupirms jānoskaidro divi sastāvošie elementi – kustama manta un izsole – un tie jāaplūko atsevišķi.

„Kustamas mantas” institūta apskate ir svarīga, lai spētu nodalīt kustamu mantu no nekustamas, kā arī izprastu Civillikuma regulējuma īpatnības. Savukārt „izsoles” jēdzienu aplūkot ir svarīgi, lai spētu veiksmīgāk izprast, kā notiek izpildu process.

Aplūkojot abus jēdzienus kopsakarā, tiks iegūts vispārīgs priekšstats, kāda ir kustamas mantas pārdošanas izsolē būtība.

1.1. Kustamas mantas institūts

Informācija par kustamas mantas institūtu atrodama dažādos avotos – likumā, juridiski zinātniskajās publikācijās, doktrīnā.

Ar pašu vārdu „manta” saturiski apzīmē „visu to naudā novērtējamo tiesību kopumu, kas pieder konkrētam tiesību subjektam.”¹ Jau pašā sākumā ir svarīgi uzsvērt, ka jānošķir kustama manta un kustama lieta. Šie jēdzieni nebūt nav identiski. Kustamas lietas tiek attiecinātas tikai uz ķermeniskām lietām, savukārt kustamā mantā ietilpst ne vien ķermeniskas lietas, bet arī bezķermeniskas lietas un tiesības.²

Kustamas mantas jēdziens nav tieši skaidrots Latvijas Republikas Civillikumā. Jau šķietami jēdziens „kustama manta” gramatiski norāda uz to, ka lieta ir kustināma, tātad, pārvietojama, ķermeniska. Lielākajā daļā gadījumu tā tiešām ir, arī asociatīvi, ar kustamu mantu visbiežāk saprot, piemēram, automašīnu, tehniku, mākslas priekšmetus. Tomēr, Civillikuma 846.panta otrā daļa nosaka – „personiskās un saistību tiesības, kaut arī to priekšmets būtu nekustama lieta, vienmēr pieskaitāmas kustamai mantai”³, tātad, kustama manta ir arī, piemēram, kapitāldaļas vai prasījuma tiesības, lai gan tās fiziski nav

¹ Brox H. Allgemeiner Teil des BGB. 23.Aufl. Köln: Carl Heymanns Verlag KG, 1999, Rey H. Die Grundlagen des Sachenrechts und das Eigentum. Grundriss des schweizerischen Sachenrechts. Bd.I. Bern: Stämpfli Verlag AG, 1991 Grundlagen des Sachenrechts und das Eigentum. Grundriss des schweizerischen Sachenrechts. Bd.I. Bern: Stämpfli Verlag AG, 1991, N 128 ff.

² Rozenfelds J., Lietu tiesības, Rīga, Zvaigzne ABC, 2004, 11.lpp

³ Civillikums, Valdības Vēstnesis, 20.02.1937, Nr.41

pārvietojamas, un nav uzskatāmas par ķermeniskām. Kopumā no panta gramatiskās uzbūves var secināt, ka kustama manta piederēs vai nu lietu tiesībām, personiskām vai saistību tiesībām. Piemēram, īres līgums pieskaitāms pie saistību tiesību nodibinošiem līgumiem, attiecīgi no Civillikuma 846.panta izriet, ka īres līgums pieskaitāms pie kustamas mantas.⁴

Saistībā ar pantā minētajām personiskajām tiesībām, pie tām var pieskaitīt, piemēram, autora personiskās tiesības – tiesības uz autorību, vārdu, darba neaizskaramību. No mantiskajām tiesībām tās atšķiras ar to, ka tās, autora dzīves laikā nevar pāriet uz citu personu, līdz ar to, ir tieši saistītas ar autora personību. Arī pašā Autortiesību likumā 2.panta 6.daļā noteikts, ka „autortiesības tiesiskā režīma ziņā pielīdzināmas tiesībām uz kustamu mantu Civillikuma izpratnē”.⁵

Civillikuma 846.pants ir fundamentāls pants, lai klasificētu mantu, līdzīgi kā tiek klasificētas lietas – kustamās un nekustamās.

Būtībā, kustamas lietas iedalās divās kategorijās, tādas, kas ir spējīgas pašas mainīt savu atrašanās vietu, vai arī tādas, kas maina atrašanās vietu cita faktora ietekmē. Attiecīgi, pie pirmās kategorijas varētu piederēt, piemēram, dzīvnieki, savukārt pie otrās, piemēram, galds, kura atrašanās vietas faktors ir cilvēka spēja to pārvietot. Kā jau minēts, pie kustamām lietām noteikti pieskaitāmas personiskās un saistību tiesības.⁶

Tiesību zinātnieks Erlens Kalniņš pamatoti norāda, ka iedalījumam kustamā un nekustamā mantā ir liela nozīme tieši civilprocesuālā aspektā, jo kustamas mantas nošķiršana no nekustamas mantas maina likumā piemērojamos noteikumus piedziņas vēršanai uz parādnieka mantu.⁷

Kā mantas galvenos elementus Erlens Kalniņš norāda subjektīvās tiesības un naudā novērtējamas tiesības. Tātad, ar pašu jēdzienu „manta” izprot tieši subjektīvās tiesības uz mantu, nevis pašu mantu, turklāt mantu obligāti ir jāspēj novērtēt naudas izteiksmē. Pētāmā darba ietvaros, īpaši svarīgs ir otrais elements, jo tam ir tieša saistība ar piedziņas vēršanu – attiecīgos apstākļos mantu iespējams atsavināt pret naudas līdzekļiem un dot labumu piedzinējam.⁸ Tātad, piemēram, ja attiecīgā kustamā manta ir automašīna, tad juridiski ar

⁴ Višņakova G., Balodis K., *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri*, Rīga, Mans īpašums, 1998, 13-14.lpp

⁵ Autortiesību likums, Latvijas Vēstnesis, 27.04.2000, Nr. 148/150

⁶ Višņakova G., Balodis K., *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri*, Rīga, Mans īpašums, 1998, 10.-11.lpp

⁷ Latvijas Universitātes žurnāls Nr.1 Juridiskā zinātne, 2010 . Erlens Kalniņš „Mantas jēdziens civiltiesībās” 141-143.lpp.

Pieejams: http://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/apgads/PDF/LU_Juridiska-Zin_Nr-1.pdfLU [Skatīts 22.03.2013]

šādu mantu tiks saprastas īpašnieka tiesības uz automašīnu, nevis pati automašīna. Tāpat automašīnu noteikti ir iespējams novērtēt naudā, līdz ar to uz to ir iespējams veikt piedziņu. Tātad, var izdarīt secinājumu, ka automašīnu ir iespējams klasificēt kā mantu.

Erlens Kalniņš savā publikācijā norāda, ka iedalījums kustamā vai nekustamā mantā ir atkarīgs no tā, uz kādu objektu attiecas tiesība - „tā, piemēram, īpašuma tiesība uz nekustamu lietu pieskaitāma nekustamai mantai, bet īpašuma tiesība uz kustamu lietu – kustamai mantai”.⁹ Autors, profesors Jānis Rozenfelds savā grāmatā raksta: „Praktiskā atšķirība starp nekustamu un kustamu mantu izpaužas kā iespēja izdarīt attiecīgu ierakstu zemesgrāmatā vai arī šādas iespējas neesamība.”¹⁰ Līdz ar to, aplūkojams Zemesgrāmatu likuma¹¹ pirmais pants – „zemesgrāmatās ieraksta nekustamus īpašumus un nostiprina ar tiem saistītās tiesības”, ceturtais pants – „Zemesgrāmatās nostiprina (koroborē) tiesības uz nekustamiem īpašumiem, saprotot ar tiesībām arī tiesību nodrošinājumus un aprobežojumus, ja no likuma satura un tiešā jēguma neizriet pretējais” un piektais pants – „Lietu tiesības, kas pastāv uz likuma pamata var arī nostiprināt zemesgrāmatās pēc to personu vēlēšanās, kam šīs tiesības pieder” – tātad, Zemesgrāmatā ierakstāmi nekustamie īpašumi, ar tiem saistītās tiesības, tiesību nodrošinājumus, tiesību aprobežojumus, kā arī personai ir rīcības brīvība ierakstīt Zemesgrāmatā lietu tiesības, kas pastāv uz likuma pamata. Tātad, piemēram, hipotekārā ķīlas tiesība, reālnastas, servitūti, īpašuma tiesības, noteikti būs pieskaitāmi nekustamai mantai, un tādejādi nebūs pieskaitāmi kustamai mantai.

Citāds regulējums vērojams Francijas Civilt kodeksā¹², kur noteikts, ka „manta ir kustama, ja tāda ir tās daba, vai tas noteikts likumā.”¹³ No tālākiem pantiem iespējams secināt, kustama manta likuma izpratnē ir manta, ko var pārvietot no vienas vietas uz otru, neatkarīgi no tā, vai tā kustas pati, vai to iespējams pārvietot cita spēka ietekmē. Līdzīgi kā Civilprocesa likumā, arī Francijas Civilt kodekss nosaka, ka akcijas, kapitāldaļas ir uzskatāmas par kustamu mantu, kas noteikts ar likumīgu spēku.¹⁴

⁸ Latvijas Universitātes žurnāls Nr.1 Juridiskā zinātne, 2010 . Erlens Kalniņš „Mantas jēdziens civiltiesībās” 141-143.lpp.

Pieejams: http://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/apgads/PDF/LU_Juridiska-Zin_Nr-1.pdfLU [Skatīts 22.03.2013]

⁹ Turpat

¹⁰ Rozenfelds J., *Lietu tiesības*, Rīga, Zvaigzne ABC, 2004, 15.lpp

¹¹ Zemesgrāmatu likums, Ziņotājs, 19.04.1993, Nr.16

¹² Code civil des Français, Civil code of France, 21 February 2004

¹³ Turpat

¹⁴ Turpat

Līdz ar to var secināt, ka pie kustamas mantas pieder ķermeniskas lietas, bezķermeniskas lietas, kā arī subjektīvas tiesības. Ar kustamu mantu juridiski tiek saprastas naudā novērtējamas tiesības uz ķermeniskām vai bezķermeniskām lietām, kā arī personīgajām un saistību tiesībām, ko nav iespējams ierakstīt zemesgrāmatā. Lai gan praktiski nošķirt kustamas lietas no nekustamām nav ļoti komplicēti, tomēr, autores ieskatā būtu nepieciešams Civillikuma Lietu tiesību daļā izdarīt grozījumus, iekļaujot kustamas mantas jēdzienu. Pēc autores domām, nepieciešamākais būtu nodalīt kustamas lietas un kustamas mantas jēdzienus, kas radītu tiesisko noteiktību un novērstu iespējamās neskaidrības. Autoresprāt, jau no pašreizējās Civillikuma redakcijas var pietiekami skaidri secināt, ka kustamai mantai pieder arī subjektīvas tiesības un bezķermeniskas lietas, nevis tikai ķermeniskas lietas, kā tas varētu tikt tulkots gramatiski, tāpēc 846.pantā grozījumu izdarīšana nav nepieciešama.

1.2. Izsoles jēdziens

Ļoti abstrakti un vienkāršoti varētu teikt, ka izsole ir „publiska pārdošana, kurā nopērk tas, kas sola maksāt visvairāk”¹⁵. Lai gan izsoles būtība patiešām ir tāda, taču šī darba ietvaros apskatāmās zvērināta tiesu izpildītāja rīkotās izsoles konstrukcija un regulējums ir daudz komplicētāki.

Pastāv dažādi izsoles veidi, piemēram, publiskā izsole, kādu rīko zvērināti tiesu izpildītāji, maksātnespējas administratori, vai arī slēgtā izsole, ko var rīkot privātpersonas kādam konkrētam personu lokam.

Profesors Kalvis Torgāns izsoles norisi apraksta šādi: „Izsole ir procedūra, kas vērsta uz to, lai piesaistītu iespējami vairāk pircēju un viņu sacensības gaitā iegūtu pārdevējam izdevīgāko pirkuma cenu.”¹⁶, savukārt Civillikuma 2073.pants nosaka, ka „pārdošana izsolē ir priekšlikums tam, kas par atklāti pārdodamo lietu sola dot visaugstāko cenu, noslēgt par to pirkuma līgumu”. No abiem dotajiem skaidrojumiem redzami izsoles svarīgākie elementi – pēc iespējas vairāku pircēju piesaistīšana, sacensības princips, priekšlikums iegādāties mantu, iespējami lielāka pirkuma vērtība, kā arī pirkuma līguma noslēgšana.

Citādu izsoles jēdziena skaidrojumu sniedz eksperts Prestons Makafijs, rakstot, ka „izsole ir tirgus institūts ar skaidru noteikumu kopumu, definētu resursu sadalījumu, un

¹⁵ Elektroniskā skaidrojošā vārdnīca Tezaurs.

Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/sv/>

¹⁶ Torgāns K., *Saistību tiesības*, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 33.lpp

cenām, kas atkarīgs no tirgus dalībnieku piedāvājuma.”¹⁷ Atšķirības starp Civillikuma un eksperta Prestona Makafija dotajiem izsoles jēdzieniem ir diezgan būtiskas. Civillikuma dotajā definīcijā ir redzami vairāki juridiski elementi, piemēram, priekšlikums, līguma noslēgšana, savukārt eksperta sniegtais skaidrojums tieši saistāms ar ekonomikas zinātņi, norādot uz tādiem atslēgas vārdiem kā tirgus institūts, resursi. Autores ieskatā, abi skaidrojumi ir atbilstoši izsoles būtībai, tomēr darba ietvaros apskatāmajam tematam atbilstošāks ir Civillikuma skaidrojums, jo tas norāda uz elementiem, kas nozīmīgi pirkuma līguma noslēgšanai un izsolei vispār.

Svarīgi izprast, ka piedāvājums iegādāties konkrētu lietu izsolē nav uzskatāms par oferti, jo iztrūkst pirkuma cenas.¹⁸ Izsludinot izsoli tiek noteikts pirkuma priekšmets un sākumcena, taču tā nav uzskatāma par galējo pirkuma cenu, kas tiek noskaidrota izsoles gaitā. Profesors Kalvis Torgāns raksta, ka „tas vērtējams kā piedāvājums dot ofertes”¹⁹, respektīvi, izsoles rīkotāji piedāvā izsoles dalībniekiem nosaukt savu cenu. Tas sasaucās ar Civillikuma 2004.pantā doto skaidrojumu, ka „pirkuma līgums uzskatāms par noslēgtu, kad abas puses vienojušās par pirkuma priekšmetu un maksu.” Līdz ar to, dalībnieks, kas visvairāk solījis izsolē un ieguvis lietu, Civillikuma izpratnē pielīdzināms personai, kas noslēgusi pirkuma līgumu. Kā brīdis, ar kuru pirkuma līgums uzskatāms par noslēgtu, uzskatāms izsoles vadītāja piesituma brīdis, ko var secināt no Civillikuma normām, piemēram, no 2085. panta un 2086.panta, kuros attiecīgi norādīts, ka „piesitums noslēdz pārdevumu” un „no piesituma brīža risks pāriet uz vairāksolītāju”, no kā iespējams konstatēt, ka ar piesituma brīdi iestājas likumā noteiktas tiesiskās sekas un mainās pušu tiesiskās attiecības.

Kā norādīts Civillikuma 2074.panā, „pārdošana izsolē ir no pārdodamās lietas īpašnieka viedokļa vai nu labprātīga, vai piespiesta. Pirmo drīkst izdarīt pēc pārdevēja paša ieskata, kā arī tiesas ceļā, tā arī privātā kārtībā, bet otro katrā ziņā tikai tiesas ceļā.” Līdz ar to Civillikums izšķir divus iespējamus izsoles veidus – labprātīgu un piespiedu. Tas apstiprināts arī Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2007.gada 5.decembra spriedumā lietā ar numuru SKC – 815. Augstākās tiesas Senāts atkārtoti uzsver jau Civillikumā noteikto, ka „likumdevējs paredzējis divus izsoles veidus – labprātīgu izsoli,

¹⁷ R. Preston McAfee. Auctions and Bidding. Journal of economic Literature. 1987. June, vol. XXV 701 p.
Pieejams: <http://cramton.umd.edu/econ415/mcafee-mcmillan-auctions-and-bidding-jel-1987.pdf>

¹⁸ Autoru kolektīvs K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā, *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri*, Rīga: Mans īpašums, 1998, 446.lpp

¹⁹ Torgāns K., *Saistību tiesības*, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 33.lpp

kuru drīkst izdarīt privātā kārtībā vai arī tiesas ceļā un piespiedu izsoli, kuru drīkst izdarīt tikai tiesas ceļā.”²⁰

Pārdošana labprātīgā izsolē ir samērā reti izmantots tiesību institūts, kuras būtība aprakstīta Civillikuma 2075.pantā – „pārdodot labprātīgā izsolē, vienalga, vai to izdara tiesas ceļā vai privātā kārtībā, līdzēju savstarpējās tiesības un pienākumus noteic pēc viņu starpā norunātiem noteikumiem un pie tam galvenā kārtā pēc tiem, ko licis priekšā pārdevējs.” Var secināt, ka labprātīgas izsoles gadījumā starp pircēju un pārdevēju jau iepriekš jāpastāv saskaņotiem noteikumiem. Šādas izsoles parasti tiek rīkotas pārdevēja personiskas intereses dēļ, Rīkojot izsoli, pārdevējs var ietaupīt laiku, jo tam nav jāvelta laiks sarunām ar katru pircēju atsevišķi. Spilgtākais piemērs šādai izsolei, attiecībā uz kustamām mantām, ir mākslas priekšmetu, antikvāru senlietu izsoles.²¹

Pārdošana piespiedu izsolē ir biežāk izmantots tiesību institūts, ko veic tiesas ceļā. Juridisko terminu vārdnīca sniedz šādu piespiedu izsoles skaidrojumu: „Piespiedu izsole ir parādnieka apķīlātās kustamās vai nekustamās mantas pārdošana vairāksolīšanā.”²² Plašāk pārdošana piespiedu izsolē aprakstīta Civillikuma 2076.pantā – „Kustamas vai nekustamas mantas pārdošana piespiedā izsolē, tāpat arī nekustama īpašuma pārdošana labprātīgā izsolē tiesas ceļā izdarāma pēc Civīlprocesa likumu noteikumiem”. No šī panta svarīgi secināt, ka kolīzijas gadījumā attiecīgajā situācijā, starp Civillikumu un Civilprocesa likumu, piemērojami Civilprocesa likuma noteikumi. Piespiedu izsole vērtējama kā piedziņas vēršana uz parādniekam piederošo mantu (kustamu vai nekustamu), un tas ietilpst zvērinātu tiesu izpildītāju kompetencē, kuri organizē izsoli Civilprocesa likuma noteiktajā kārtībā.²³ Piedziņas vēršanas uz kustamu mantu regulējums atrodams Civilprocesa likuma 71.nodaļā, kurš tiks sīkāk apskatīts pētāmā darba turpmākajās nodaļās.

Apkopojot iepriekšminēto, autore secina, ka izsoles institūta būtība ir viegli izprotama, kā arī pašreizējais regulējums Civillikumā ir pietiekami skaidrs. Būtībā izsole ir procedūra, ko vada tiesu izpildītājs, kurā piedalās vairāki solītāji, ievērojot Civilprocesa likumā noteikto regulējumu, tās gaitā tiek izteikts priekšlikums dalībniekiem solīt savu cenu, kā rezultātā vairāksolītājs noslēdz pirkuma līgumu un iegūst tiesības uz izsoles priekšmetu.

²⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta spriedums 2007.gada 5.decembra spriedums lietā nr. SKC 815/2007

²¹ Heinacka I., Pirkumi izsolē – kā tas notiek un ko ņemt vērā. Brīvprātīgā izsole.

Pieejams: <http://www.sorainen.com/UserFiles/File/Publications/blog.purchases-at-auction-how-it-happends-and-what-to-consider-voluntary-auction.2012-02-08.lat.ifinances-lv.ievaa-ineseh.pdf>

²² Juridisko terminu vārdnīca, Rīga: Nordik, 1998, 95.lpp

²³ Torgāns K., Saistību tiesības, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 33.lpp

2. PIEDZIŅAS VĒRŠANA UZ KUSTAMU MANTU

Izstrādājamā darba turpinājumā tiks sīkāk apskatīts tieši Civilprocesa likuma 71. nodaļā noteiktais regulējums, kas veltīts piedziņas vēršanai uz kustamu mantu. Nodaļas ietvaros tiks sīkāk apskatīts tiesu izpildītāja institūts un loma piedziņas procesā, kustamas mantas novērtēšana, apķīlāšana, vienlaicīgi sīki analizēts Civilprocesa likuma regulējums par kustamas mantas pārdošanu izsolē, kā arī identificētas iespējamās problēmas un veidi, kā modernizēt Civilprocesa likumā noteikto regulējumu.

Piedziņas vēršanas pamatā ir izpildraksts, ko izdod pamatojoties uz tiesas lēmumu. Piedziņas vēršana uz kustamu mantu tiek veikta pakāpeniski, ar dažādām darbībām, ko veic tiesu izpildītājs, kā rezultātā kustamā manta tiek pārdota, tādējādi cenšoties pēc iespējas lielākā apmērā apmierināt piedzinēja prasību.

2.1. Tiesu izpildītāja institūts

Tiesu izpildītāju statusu Latvijas tiesu sistēmā regulē likumi „Par tiesu varu”²⁴ un Tiesu izpildītāju likums²⁵. 2002.gada 19.novembrī tika izdarīti grozījumi likumā „Par tiesu varu”, kas mainīja tiesu izpildītāju institūtu, un kalpoja kā pamats zvērinātu tiesu izpildītāju reformai. 2002.gada 24.oktobrī tika pieņemts Tiesu izpildītāju likums, kas regulē tiesu izpildītāju darbību. Līdz ar grozījumiem likumā „Par tiesu varu” un Tiesu izpildītāju likuma pieņemšanu tika noteikts tiesu izpildītāju statuss, tiesības, pienākumi un finansēšanas modelis, tāds, kāds tiek izmantots arī šobrīd.

Ministru kabineta Nr.66 „Noteikumi par zvērinātu tiesu izpildītāju skaitu, to amata vietām, iecirkņiem un to robežām”²⁶ noteikumi atļauj Latvijā darboties 116 zvērinātiem tiesu izpildītājiem, katram nosakot sava iecirkņa robežas. Tomēr, kā noteikts Tiesu izpildītāju likuma 71.panta otrajā daļā, „personai ir tiesības brīvi izvēlēties zvērinātu tiesu izpildītāju, ievērojot šajā likumā noteiktos ierobežojumus”, un skatot to kopsakarā ar panta pirmo daļu: „Zvērināts tiesu izpildītājs veic amata darbības tās apgabaltiesas darbības teritorijā, pie kuras viņš pastāv”, var secināt, ka personai būtu jāizvēlas tiesu izpildītājs, kas darbojas attiecīgās

²⁴ Likums par tiesu varu, Ziņotājs, 14.01.1993, Nr.1

²⁵ Tiesu izpildītāju likums, Latvijas Vēstnesis, 13.11.2002., Nr. 165 (2740)

²⁶ Ministru Kabineta noteikumi nr. 66 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku darba samaksu un tās noteikšanas kārtību”, Latvijas Vēstnesis, 05.02.2013, Nr. 25 (4831)

apgabaltiesas teritorijā. Tāpat, zvērinātam tiesu izpildītājam nav tiesību atteikties pieņemt izpildu dokumentu, ja tas ir piekritīgs viņa pastāvamajai apgabaltiesas teritorijai.

Likuma „Par tiesu varu” 106.4 pants dod definīciju, kas ir tiesu izpildītājs, nosakot, ka „zvērināti tiesu izpildītāji ir tiesu sistēmai piederīgas personas, kuras pastāv pie apgabaltiesām un pilda tām likumā noteiktos pienākumus. Amata darbībā zvērināti tiesu izpildītāji ir pielīdzināti valsts amatpersonām.”. Valsts amatpersonas statuss zvērinātiem tiesu izpildītājiem uzliek ierobežojumus profesionālajā darbībā – zvērināta tiesu izpildītāja amats nav savienojams, piemēram, ar advokāta amatu, kā arī zvērinātiem tiesu izpildītājiem nav iespējas nodarboties ar savu uzņēmējdarbību. Valsts amatpersonas statuss vērtējams kā nozīmīga atšķirība no citiem juridisko profesiju pārstāvjiem, piemēram, maksātnešpējas administratoriem. Nereti maksātnešpējas administratori savieno savu darbu ar personīgu uzņēmējdarbību vai arī juridisku profesiju – advokāta, jurista amatu.

Zvērināti tiesu izpildītāji pieder pie brīvās juridiskās profesijas pārstāvjiem, kas apstiprināts arī Satversmes tiesā, „tiesu izpildītāji ir brīvās juridiskās profesijas pārstāvji”²⁷. Būtībā, galvenā brīvo juridisko profesiju pārstāvju iezīme ir tāda, ka tie nesāņem finansējumu un amata atlīdzību no valsts budžeta, to atzīst arī Satversmes tiesa: „brīvo juridisko profesiju pārstāvji kā finansiāli patstāvīgas pašnodarbinātās personas paši ir atbildīgi par ienākumu gūšanu, tostarp rūpējoties arī par personisko izdevumu segšanai nepieciešamajiem ienākumiem. Tiesu izpildītāji nav tiesīgi patvaļīgi noteikt sniedzamo pakalpojumu takse vai arī vienoties par tām ar piedzinēju. Tiesas nolēmumu izpildes nodrošināšana ir valsts pienākums. Līdz ar to tiesu izpildītāju finansiālā patstāvība neizslēdz valsts pienākumu noteikt kārtību, kādā tiesu izpildītāji iekasē amata atlīdzību”²⁸. Valsts ir noteikusi kārtību, kādā tiek iekasēta šī amata atlīdzība, tas norādīts Ministru Kabineta noteikumos nr.451 „Noteikumi par zvērinātu tiesu izpildītāju amata atlīdzības taksēm”²⁹.

Igaunijas Tiesu izpildītāju likums³⁰ tiesu izpildītāja statusu definē citādi – „tiesu izpildītājs pieder pie brīvās juridiskās profesijas pārstāvjiem, ieņem amatu sabiedrisko tiesību jomā savā vārdā, nesot atbildību par savu darbību.”³¹ Savukārt, Lietuvas Tiesu izpildītāju likums³² nosaka, ka „tiesu izpildītājam jābūt personai, ko apstiprinājusi valsts, piešķirot

²⁷ Spriedums Latvijas Republikas vārdā Rīgā 2013. gada 27. jūnijā lietā Nr. 2012-22-0103

²⁸ Spriedums Latvijas Republikas vārdā Rīgā 2013. gada 27. jūnijā lietā Nr. 2012-22-0103

²⁹ Ministru kabineta noteikumi Nr.451 „Noteikumi par zvērināta tiesu izpildītāja amata atlīdzības taksēm”, Latvijas Vēstnesis, 17.07.2012, Nr.111 (4714)

³⁰ Täitemenetluse seadustik. Code of Enforcement procedure, 1 January 2006

³¹ Turpat

³² Antstolių įstatyme. Law on Bailiffs, 9 May 2002

pilnvaras veikt piespiedu izpildes funkcijas, kas norādītas izpildu rakstā, lai veiktu materiālus precizējumus par faktiskajiem apstākļiem tiesvedības labā un veiktu citas likumā noteiktās funkcijas”³³.

Var secināt, ka visu Baltijas valstu likumi diezgan dažādi definē tiesu izpildītāja jēdzienu, lai gan to darbība šajās valstīs ir diezgan līdzīga. Likums „Par tiesu varu” uzsver tiesu izpildītāja piederību tiesu sistēmai, kā arī valsts amatpersonas statusu, Igaunijas Tiesu izpildītāju likums uzsver to, ka tiesu izpildītāji pieder pie brīvās juridiskās profesijas pārstāvjiem, kā arī par savām darbībām nes atbildību, savukārt Lietuvas Tiesu izpildītāju likums norāda uz to, ka tiesu izpildītājam jābūt piešķirtām valsts pilnvarām veikt savas amata darbības, kā arī uzsver, ka tiesu izpildītājam jāveic citas likumā noteiktas funkcijas. Autores ieskatā, visu trīs valstu likumdevējs ir saprotami definējis tiesu izpildītāja jēdzienu, norādot svarīgākos atslēgas vārdus, lai atšķirtu šo institūtu no citām juridiskajām profesijām.

Var secināt, ka tiesu izpildītājs ir valsts amatpersona, juridiskās profesijas pārstāvis, kuram piešķirtas pilnvaras veikt izpildu procesu. Līdz ar to tiesu izpildītājs ir kā vidus posms, kas darbojas piedzinēja labā, tomēr, tam jāievēro arī parādnieka tiesiskās intereses un tiesības, kas ir ļoti svarīgi, lai izpildu process notiktu tiesiski.

2.2. Tiesu izpildītāja loma piedziņas procesā

Piedziņas process uzsākas ar izpildu dokumenta izsniegšanu tiesu izpildītājam. Bez izpildu dokumenta nav iespējams uzsākt izpildu procesu. Izpildu dokumentu saraksts izsmeļoši uzskaitīts Civilprocesa likuma 540.pantā, kas nosaka, ka izpildu dokumenti ir, piemēram, izpildu raksti, kas pamatoti uz tiesas spriedumiem, tiesneša lēmumi, kā arī izpildu dokumenti, kas iekļauti Civilprocesa likumā un ir saistoši Latvijas Republikai līdz ar iekļaušanos Eiropas Savienībā.³⁴

Autores ieskatā, izpildu dokumentu saraksts ir ļoti plašs, tomēr, pozitīvi ir vērtējams likumdevēja noteiktais regulējums, kas nepieļauj iespējamu piedzinēja rīcības brīvību, stingri nosakot iespējamus izpildu dokumentu veidus. Autores prāt, pārskatāmāk būtu, ja izpildu dokumentus, kas tieši saistīti ar Latvijai saistošām Eiropas Savienības regulām, izkārtotu secīgi pēc pārējiem likumā nosauktajiem izpildu dokumentiem, kā tas augšminēts šajā nodaļā. Praktiskajā darbībā tiesu izpildītāju birojos biežāk tiek iesniegti tieši izpildu raksti, kas pamatoti uz tiesas spriedumiem un lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās, tādejādi, ja

³³ Antstolių įstatyme. Law on Bailiffs, 9 May 2002

³⁴ Civilprocesa likums, Latvijas Vēstnesis, 03.11.1998, Nr.326/330 (1387/1391)

aktuālākie un biežāk izmantotie izpildu dokumenti būtu izkārtoti panta sākumdaļā, panta konstrukcija būtu vieglāk uztverama.

Tiesu izpildītāja statuss izpildu procesā sīkāk regulēts Civilprocesa likuma 68. nodaļā. Kā noteikts Civilprocesa likuma 549.panta 1.daļā, izpildu darbības tiek uzsāktas pamatojoties uz kādu no iesniegtajiem izpildu dokumentiem, kas aprakstīti augstāk, tāpat, lai uzsāktu izpildu darbības, nepieciešams piedzinēja pieteikums. Likumā noteiktos gadījumos var būt iespējami arī izņēmumi, piemēram, kad izpildu process tiek uzsākts pēc Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes iniciatīvas.

Par katru iesniegto izpildu dokumentu tiesu izpildītājs ieved atsevišķu izpildu lietu. Uzsākot atsevišķu izpildu lietu, izpildu dokumentam jābūt noformētam likumā noteiktajā kārtībā, ko nosaka Civilprocesa likuma 543.pants, kā arī tiesu izpildītājam jāveic pārbaude, vai parādniekam nav pasludināts maksātnespējas process, izņemot gadījumus, kad prasības izpilde saistīta ar piedziņas vēršanu uz parādnieka mantu vai naudas līdzekļiem.

Saistībā ar Civilprocesa likuma 567.pantu, piedzinējs, iesniedzot izpildu dokumentu, pieteikumā norāda konkrētu piespiedu izpildu līdzekli, kuri uzskaitīti Civilprocesa likuma 557.pantā – piedziņas vēršana uz parādnieka kustamo mantu, piedziņas vēršana uz naudu, piedziņas vēršana uz nekustamo īpašumu, tiesas piespriedes mantas nodošana piedzinējam un ar tiesas spriedumu uzlikto darbību izpildīšana, spriedumā norādīto personu un mantu izlikšana no telpām, ievēšana valdījumā, bērna nogādāšana atpakaļ uz valsti, kurā ir viņa dzīvesvieta, kā arī citi līdzekļi, kas norādīti spriedumā. Visbiežāk piedzinēji izvēlas vērst piedziņu tieši uz pirmajiem trim norādītajiem līdzekļiem – piedziņas vēršanu uz kustamu mantu, piedziņas vēršana uz naudu, kā arī piedziņas vēršana uz nekustamo īpašumu. Autore ieskatā, tas skaidrojams ar to, zvērinātam tiesu izpildītājam ir salīdzinoši viegli konstatēt, vai parādniekam pieder kustama un nekustama manta, pieprasot izziņas no attiecīgiem reģistriem, kā arī pieprasot izziņas no kredītiestādēm, ir iespējams efektīvi noskaidrot parādnieka ienākumus attiecīgās bankas kontā. Tā kā informācijas aprīte notiek pietiekami ātri un skaidri, piedzinējam ir iespēja atgūt piedzenamos līdzekļus ātrāk.

Pieteikumā piedzinējs norāda arī secību, kādā piemērojami piespiedu izpildes līdzekļi. Interesants ir temats, vai piedzinēja norādītie piespiedu izpildes līdzekļi ir saistoši tiesu izpildītājam. Civilprocesa likuma 567.panta pirmais teikums nosaka, ka „piedzīnējs, iesniedzot izpildu dokumentu izpildei, norāda piespiedu izpildes līdzekli, ievērojot šā likuma 570. Un 572.panta noteikumus, samaksā valsts nodevu un sedz citus sprieduma izpildes izdevumus tādā apmērā, kāds nepieciešams izpildes uzsākšanai piedzinēja norādītajā veidā,” līdz ar to no panta gramatiskās uzbūves tieši neizriet, vai tiesu izpildītājam izvēlētais piespiedu izpildes līdzeklis ir saistošs.

Latvijas tiesu praksē un tiesību doktrīnā nav izveidojusies vienveidīga prakse par šo jautājumu. Pastāv divi diametrāli pretēji viedokļi šajā jautājumā. Izplatītāks ir viedoklis, ka tiesu izpildītājam ir saistošs piedzinēja izvēlētais piedziņas veids. Šāds viedoklis pamatojams ar to, ka, pirmkārt, tādejādi likumdevējs palielina piedzinēja nozīmi piespiedu izpildes procesā, un, otrkārt, kā izriet no Civilprocesa likuma 567.panta pirmā teikuma otrās daļas, piedzinējam, iesniedzot izpildu dokumentu izpildei, jāsamaksā valsts nodeva, kā arī sprieduma izpildes izdevumi tādā apmērā, lai varētu uzsākt izpildes procesu norādītajā piedziņas veidā. No tā varētu secināt, ka, ja reiz piedzinējs sākotnēji sedz sprieduma izpildes izdevumus, tiesu izpildītājam nav pamats atteikties piemērot piedzinēja izvēlēto piespiedu izpildes līdzekli.

Taču, apskatot jautājumu no citas puses, zvērināti tiesu izpildītāji, kā to nosaka Tiesu izpildītāju likuma 3.pants, amata darbībā ir neatkarīgi un pakļauti vienīgi likumam. Tā kā tiesu izpildītājs nav uzskatāms par piedzinēja likumīgo pārstāvi, pienākums bez padziļinātas analīzes piemērot piedzinēja izvēlēto piespiedu izpildes līdzekli, nebūtu atbilstošs Tiesu izpildītāju likuma 3.pantā noteiktajam, kas būtu pretrunā tiesu izpildītāju institūtu raksturojošām pazīmēm.³⁵

Kā secināms no apskatītajiem viedokļiem, par šo jautājumu nepastāv vienota izpratne. Jāatzīmē, ka zvērinātam tiesu izpildītājam, tāpat, kā jebkuram profesionālam juristam jāievēro vispārējie tiesību principi, tajā skaitā, arī samērīguma princips.³⁶ Ņemot vērā, ka atbildība par izpildes līdzekļa piemērošanas sekām gulstas uz tiesu izpildītāju, nevis piedzinēju, tiesu izpildītājam būtu jābūt ieinteresētam samērīguma principa piemērošanai savā darbībā.

Kā min autori Makurina un Grīvnieks savā rakstā par piespiedu izpildes līdzekļa samērīgumu: „Viedoklim par to, ka tiesu izpildītājam ir saistošs piedzinēja norādītais piespiedu izpildes līdzeklis, var piekrist tikai tiktāl, ciktāl piespiedu izpildes līdzekļa piemērošana pēc piedzinēja gribas nav pretēja samērīguma principam”.³⁷ Autores ieskatā, šādam secinājumam var pilnībā piekrist. Tiesu izpildītāju darbība, ievērojot šādu secinājumu, būtu labvēlīgāka gan pašiem tiesu izpildītājiem, gan radītu lielāku uzticību zvērinātu tiesu izpildītāju institūtam, kā arī tiesu sistēmai kopumā.

³⁵ Makurina J., Grīvnieks E., Piespiedu izpildes līdzekļa samērīgums, Jurista Vārds, 19.11.2013, Nr.47 (798)
Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/261966-piespiedu-izpildes-lidzekla-samerigums/>

³⁶ Latvijas Vēstneša portāla skaidrojums.
Pieejams: <http://www.lvportals.lv/print.php?id=254438>

³⁷ Makurina J., Grīvnieks E., Piespiedu izpildes līdzekļa samērīgums, Jurista Vārds, 19.11.2013, Nr.47 (798)
Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/261966-piespiedu-izpildes-lidzekla-samerigums/>

Apkopojot informāciju par zvērinātiem tiesu izpildītājiem, autore secina, ka zvērinātu tiesu izpildītāju loma ir nozīmīga ne tikai piespiedu izpildes procesā, bet arī tiesu sistēmas efektīvā funkcionēšanas procesā vispār. Tā kā tieši tiesu izpildītājs ir tiesu sistēmai piederīgā persona, kas darbojas starp parādnieku un piedzinēju, tam jābūt pietiekami kompetentam izvēlēties samērīgāko piedziņas līdzekli, lai pēc iespējas ātrāk un efektīvāk sasniegtu piedziņas mērķi – kreditora prasījuma apmierinājumu – no vienas puses, un no otras – parādnieka likumisko interešu ievērošanu. Tātad, tiesu izpildītāja institūts ir nozīmīgs izpildu procesā, jo tiesu izpildītājs ir vienīgā tiesu sistēmai piederīgā persona, kas veic piespiedu izpildi. Jo efektīvāk, samērīgāk un kompetentāk tiesu izpildītājs veic piedziņas procesu, jo efektīvāk un ātrāk strādā tiesu sistēma, kas veicina sabiedrības uzticību tai kopumā. Tāpat autore secina, ka tiesu izpildītāju darbībā ļoti svarīgi ir ievērot samērīguma principu, lai pārlietu neaizskartu parādnieka intereses, tieši tāpēc, autores ieskatā, būtu nepieciešams papildināt Civilprocesa likuma 549.pantu par tiesu izpildītāju darbības vispārīgajiem noteikumiem, nosakot, ka piemērojot piespiedu izpildes līdzekli, tiesu izpildītājam jāievēro samērīguma princips.

2.3. Kustamas mantas apķīlāšana

Ja tiesu izpildītājs saņēmis piedzinēja pieteikumu, kurā piedzinējs norādījis par izvēlēto piespiedu izpildes līdzekli kustamas mantas piedziņu, zvērināts tiesu izpildītājs likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā var uzsākt kustamas mantas piedziņu.

Kā jau secināts pētāmā darba pirmajā nodaļā, pie kustamas mantas pieder ķermeniskas lietas, bezķermeniskas lietas, kā arī subjektīvas tiesības. Ar kustamu mantu juridiski tiek saprastas naudā novērtējamas tiesības uz kustamu mantu. Tātad, ja piedzinējs lūdz vērst piedziņu uz parādnieka kustamo mantu, tiesu izpildītājam, jāskaidro, vai parādniekam pieder ķermeniskas lietas, bezķermeniskas lietas, vai subjektīvas tiesības.

Vadoties no Civilprocesa likuma 70.nodaļas par piedziņas vispārīgajiem noteikumiem, piedziņu var vērst uz fiziskai vai juridiskai personai piederošu mantu, kas uzskatāma par piedziņas objektu. Svarīgi atzīmēt to, ka piedzenot parādu no juridiskas personas, tiesu izpildītājam vienmēr visupirms būtu jāvērs piedziņa uz juridiskas personas naudas līdzekļiem, kas atrodas kredītiestādēs. Ja šādu līdzekļu nav, tādā gadījumā var vērst piedziņu uz juridiskas personas mantu. Parādu piedziņai no fiziskas personas šādi ierobežojumi nepastāv.

Likumdevējs ir noteicis kustamo mantu, uz ko nevar vērst piedziņu, tādi aizsargājot parādnieka intereses. Šāda manta norādīta Civilprocesa likuma 1.pielikumā, un tiks sīkāk analizēta pētāmā darba turpinājumā.

Piedziņas vēršanas uz kustamu mantu noteikumi apskatīti Civilprocesa likuma 71.nodaļā. Lai vērstu piedziņu uz kustamu mantu, tiesu izpildītājam tā ir jāapķīlā. Apķīlāšanā ietilpst trīs elementi – mantas aprakstīšana, apzīmogošana un apsardzība. Tiesu izpildītājs tos piemēro secīgi un kumulatīvi.

Kustamas mantas aprakstīšana nozīmē attiecīgo kustamo mantu individualizēšanu, norādot to īpašības un daudzumu. Visas kustamās lietas, kas tiek aprakstītas, tiek fiksētas mantas aprakstes aktā. Tiesu izpildītājam nepieciešams individualizēt lietu, jo Civilprocesa likums aizliedz aprakstīto lietu apmainīt. Piemēram, nav pieļaujama situācija, kad tiek aprakstīts parādniekam piederošs galds, kurš pēc aprakstes tiek atsavināts, un parādnieks atsavinātā galda vietā iegādājas citu galdu atsavinātā galda vērtībā. Tas izriet no Civilprocesa likuma 577.panta 1.daļas 10.punkta. Protams, daudz vieglāk individualizēt ir neatvietojamas lietas, taču kā norāda profesors Jānis Rozenfelds: „salīdzinājumā ar neatvietojamām lietām atvietojamas lietas ir daudz grūtāk individualizēt, taču tas nav neiespējami.”³⁸ Individualizēšanas paņēmieni ir dažādi – svara, garuma, augstuma un citu mērvienību noteikšana, bojājumu konstatācija, krāsu uzskaitē. Aprakstot kustamo mantu tiesu izpildītājam jānorāda nolietojuma pakāpe lietotiem priekšmetiem, savukārt, ja kāda manta ir jauna, tas atsevišķi jāmin aprakstes aktā. Tiesu izpildītājam ir tiesības atsevišķus priekšmetus saiņot pakās, tādejādi apvienojot tos, un uz pakām norādīt iesaiņotās lietas nosaukumus. Attiecībā uz dārgmetāliem, precēm, vērtspapīriem pastāv likumā noteikti atsevišķi aprakstīšanas paņēmieni.

Kustamas mantas apzīmogošana notiek saskaņā ar Civilprocesa likuma 573.pantu un uz tā pamata izdotajiem Ministru kabineta noteikumiem nr. 447 „Noteikumi par apķīlāto kustamo lietu apzīmogošanas kārtību”.³⁹ Apķīlātā lieta tiek apzīmogota uz tās uzlīmējot uzlīmi, apķīlājuma vai apzīmogošanas zīmi. Šādai zīmei vai uzlīmei jāsaturs informācija par to, kurš tiesu izpildītājs izdarījis apzīmojumu, viņa vārds un uzvārds, prakses vieta, amata vieta, izpildu lietas reģistrācijas numuru, apķīlāšanas datumu un laiku, kā arī, kāda lieta ir apķīlāta.⁴⁰ Tādas mantas, kuru vērtību ievērojami varētu ietekmēt apzīmogošana, var neapzīmogot. Tādas mantas varētu būt, piemēram, dārgmetāli un gleznas. Tāpat nav jāapzīmogo mantas, kas ir iekļautas kustamo lietu reģistros, piemēram, jebkura Latvijas Republikā reģistrēta automašīna būs iekļauta arī Ceļu satiksmes un drošības direkcijas reģistrā. Līdz ar to, tiesu izpildītājs, apķīlājot parādniekam piederošo automašīnu, var

³⁸ Rozenfelds J, *Lietu tiesības*, Rīga: Zvaigzne ABC, 2000, 27-28 lpp

³⁹ Ministru Kabineta noteikumi nr. 447 „Noteikumi par apķīlāto kustamo lietu apzīmogošanas kārtību”, Latvijas Vēstnesis, 08.06.2006., Nr.89 (3457)

⁴⁰ Turpat

vienkārši izdarīt piedziņas atzīmi vai uzlikt tehniskās apskates iziešanas liegumu Ceļu satiksmes un drošības direkcijas reģistrā. Tas būs redzams arī citiem tiesu izpildītājiem, līdz ar to tiek izslēgti gadījumi, kad varētu notikt vienas un tās pašas automašīnas dubulta apķīlāšana un apzīmogošana.

Kustamas mantas apsardzība notiek tiesu izpildītājam ieceļot apķīlātajai mantai glabātāju. Primāri manta būtu jācenšas glabāt tajā adresē, kurā tā ir apķīlāta, taču, ja tas nav iespējams, tiesu izpildītājs ir tiesīgs mantu izņemt. Tāpat tiesu izpildītājam ir tiesības pieņemt lēmumu par mantas glabātāja maiņu jebkurā nolēmuma izpildes stadijā, taču šim lēmumam jābūt pamatotam ar to, ka mantas glabātājs vai nu nevar turpināt uzglabāt mantu, vai nedara to pienācīgi.

Salīdzinoši bieži izplatīti ir gadījumi, kad glabātājs ir pats parādnieks. Pirmkārt, likums neaizliedz parādniekam turpināt lietot apķīlāto mantu, ja lietojot attiecīgo mantu nemazinās tās vērtība vai lietošana neiznīcina to. Otrkārt, ja glabātājs nav pats parādnieks vai kāds no viņa ģimenes locekļiem, viņš par glabāšanu saņem atlīdzību. Līdz ar to, var secināt, ka parādniekam ir izdevīgāk uzglabāt mantu pie sevis, citādāk tas palielinās sprieduma izpildes izdevumus.

2.4. Kustama manta uz ko nevar vērst piedziņu

Lai pārmērīgi neaizskartu parādnieka likumiskās intereses, nepārkāptu vispārējos tiesību principus un veidotu humānu praksi, likumdevējs Civilprocesa likumā iekļāvis mantas sarakstu, uz ko tiesu izpildītājs nav tiesīgs vērst piedziņu. Apakšnodaļas ietvaros tiks aplūkots pašreizējais Civilprocesa likuma regulējums, ārvalstu regulējums, kā arī autores ieskatā nepieciešamā regulējuma modernizācija.

Civilprocesa likuma 1.pielikumā iekļauts mantas saraksts, uz ko nevar vērst piedziņu. Kā pirmais pielikuma punkts norādīts, ka piedziņu nevar vērst uz mājas iekārtas un mājturības priekšmetiem, kuros ietilpst ikdienā parādniekam un viņas ģimenes locekļiem nepieciešamais apģērbs un apavi, gultas piederumi, dvieļi, ikdienas virtuves piederumi, noteikts skaits mēbeļu, kā arī bērnu piederumi. Diskutabls ir jautājums par to, kas uzskatāms par ikdienai nepieciešamu apģērbu. Var būt situācija, kad parādniekam pieder vairākus tūkstošus vērti zīmolu uzvalki, apavi vai aksesuāri, kurus pat lietotus būtu iespējams pārdot par pietiekami lielu naudas summu. Iespējams, tādā situācijā parādnieks pats vēlētos, lai viņam piederošais apģērbs un apavi tiek apķīlāti un pārdoti komisijā vai izolē un tiek segtas parādsaistības. Vai arī gluži pretēji – parādnieks, nevēlēdamies, lai viņa vērtīgo apģērbu apķīlā, maldina tiesu izpildītāju, ka šis apģērbs uzskatāms par ikdienai nepieciešamo apģērbu. Tāpēc, autores

ieskatā, vārdu kopu „ikdienai nepieciešamais apģērbs” būtu izslēdzama no Civilprocesa likuma 1.pielikuma, tādejādi ļaujot tiesu izpildītājam darbojoties pēc samērīguma principa, izvēlēties, vai attiecīgajā gadījumā ir samērīgi apķīlāt parādnieka apģērbu vai nē. Kā otru diskutablu regulējuma aspektu autore saskata tiesu izpildītāja pienākumu neapķīlāt „bērnu piederumus”. Tomēr, Bērnu tiesību aizsardzības likums⁴¹ nosaka, ka „bērns ir persona, kas nav sasniegusi 18 gadu vecumu, izņemot tās personas, kuras saskaņā ar likumu izsludinātas par pilngadīgām vai stājušās laulībā pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas”⁴². Līdz ar to var secināt, ka bērna piederumi ir jebkuri piederumi, kas nepieciešami cilvēkam vecumā līdz 18 gadiem. Attīstoties zinātnei un tehnoloģijai, kā arī ņemot vērā vispārzināmus faktus, jāsecina, ka mūsdienās ir gandrīz neiespējama situācija, ka cilvēkam vecumā līdz 18 gadiem nebūtu mobilā telefona, datora vai planšetdatora. Protams, nebūtu humāni un ētiski apķīlāt, piemēram, tādus bērna piederumus kā šūpulīti, ratus vai mācību materiālus, tāpēc autore ieteiktu aizstāt vārdu kopu „bērna piederumus” ar „bērna kopšanai nepieciešamos piederumus”, kas novērstu situāciju, kad pie bērna piederumiem tiktu pieskaitītas arī dārgas elektroierīces.

Tāpat, tiesu izpildītājs nav tiesīgs vērst piedziņu uz mājās esošajiem pārtikas produktiem, kas nepieciešami parādniekam un viņa ģimenes locekļiem trīs mēnešu garumā, kā arī kurināmais materiāls apkures sezonai un ēdiena gatavošanai. Lai gan mūsdienās ir diezgan grūti iedomāties situāciju, kad pārtikas produkti tiek uzglabāti trīs mēnešiem, un ēdiens tiek gatavots ar kurināmo materiālu, šādas situācijas nevar izslēgt, tādejādi likumdevējs cenšas nodrošināt parādnieka un viņa ģimenes locekļu eksistenci.⁴³ Attiecīgi, svarīgi atzīmēt, ka ar „ģimenes locekļiem” tiek saprasti ne tikai Civillikuma 214.pantā noteiktie laulātie un viņu bērni, kamēr tie vēl atrodas nedalītā saimniecībā, bet arī citi, nedalītā saimniecībā esoši radnieki.⁴⁴ Līdz ar to var secināt, ka nav nepieciešama laulības noslēgšana vai radniecības fakta konstatācija, lai personu uzskatītu par ģimenes locekli. Tiklab par ģimenes locekli Civilprocesa 1.pielikuma izpratnē var tikt uzskatīts arī dzīves partneris, un šādā ziņā Civilprocesa regulējums pat uzskatāms par progresīvu.

Tāpat piedziņa nav vēršama uz naudu minimālās mēnešalgas apmērā uz parādnieku, katru viņa ģimenes locekli un apgādībā esošu personu. Patlaban noteiktā minimālā alga

⁴¹ Bērnu tiesību aizsardzības likums, Latvijas Vēstnesis, 08.07.1998, Nr. 199/200 (1260/1261)

⁴² Turpat

⁴³ Autoru kolektīvs K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā, *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri*, Rīga: Mans īpašums, 1998, 624.lpp

⁴⁴ Turpat

Latvijas Republikā ir 360 euro⁴⁵, līdz ar to tiesu izpildītājam ir pienākums saglabāt parādniekam iztikas līdzekļus vismaz šādā apmērā. Pastāv arī attiecīgi ierobežojumi lietās par uzturlīdzekļu piedziņu bērnam vai Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijai – piecdesmit procenti no minimālās mēneša darba algas.

Piedziņa nav vēršama arī uz dažādām ar lauksaimniecību saistītām mantām, piemēram, Civilprocesa 1.pielikuma 4.punkts nosaka, ka piedziņa nav vēršama „uz ģimenei piederošu vienu govī, kazu vai cūku, kā arī uz lopbarību tādā apmērā, kāds nepieciešams līdz jaunas lopbarības ievākšanai vai lopu dzīšanai ganībās”, savukārt 7.punkts, ka „lauksaimniecības inventārs, tas ir, zemkopības rīki, tehnika, lopi un sēkla, kas nepieciešami zemnieku saimniecībā, līdz ar barības daudzumu, kāds nepieciešams attiecīgās saimniecības lopu uzturēšanai līdz jaunai ražai”. Šie likumā ietvertie punkti attiecas uz ļoti nelielu Latvijas iedzīvotāju daļu. Pēc 2010.gada Eurostat datiem Latvijā pilsētās mitinās 49% iedzīvotāju, laukos – 38% iedzīvotāju, savukārt pilsētlaukos - 13% iedzīvotāju.⁴⁶ Jau no šādas statistikas redzams, ka lielākā daļa iedzīvotāju mitinās pilsētā vai pilsētlaukos. Turklāt, tikai pavisam neliela daļa no lauku iedzīvotājiem nodarbojas ar lauksaimniecību.

Tāpat likumdevējs noteicis arī ierobežojumu veikt piedziņu uz grāmatām, rīkiem un instrumentiem, kas nepieciešami parādniekam, taču ar noteikumu, ka tie nepieciešami parādnieka ikdienas darbam, tādejādi sagādājot iztikas līdzekļus. Ar šādu regulējumu likumdevējs vēlēties pasargāt specifisku profesiju pārstāvošu parādnieku intereses, kuri veic savu darbu ar noteiktiem instrumentiem vai rīkiem. Izteiktākie piemēri ir mūziķi, mākslinieki, frizieri, šuvēji, celtnieki. Protams, bieži šie rīki un instrumenti var būt vērtīgi un pat ekskluzīvi, tomēr, autores ieskatā, neveicot apķīlāšanu uz parādniekam piederošajiem rīkiem un instrumentiem, netiek aizskartas piedzinēja intereses. Tā kā šie rīki vai instrumenti rada peļņu, tie ne tik vien sagādā iztiku parādniekam, bet, visticamāk, arī peļņu. Līdz ar to piedzinējam ir iespēja vērēt piedziņu uz parādnieka darba algu vai naudas līdzekļiem, tādejādi piedzinējs var apmierināt savu prasījumu, ļaujot parādniekam turpināt darba attiecības vai komercdarbību.

⁴⁵ Minimālā mēneša darba alga pa gadiem vai izmaiņu periodiem

Pieejams: http://www.vid.lv/lv/informacija/minimala_alga

[Skatīts: 01.05.2015.]

⁴⁶ 'Eurostat': Latvijas pilsētās un laukos bijis trešais lielākais iedzīvotāju skaita kritums ES

Pieejams: <http://www.delfi.lv/news/national/politics/eurostat-latvijas-pilsetas-un-laukos-bijis-tresais-lielakais-iedzivotaju-skaita-kritums-es.d?id=42250524#ixzz3ZZ1GL4eI>

[Skatīts: 01.05.2015]

Piedzīņa nav vēršama arī uz dievnamiem un rituāla priekšmetiem. Autores ieskatā, tas sasaistāms ar Latvijas Republikas Satversmes⁴⁷ 99.pantā noteikto reliģijas brīvību.

Tāpat piedziņa nav vēršama uz kustamo mantu, kas pēc Civillikuma atzīstama par nekustamā īpašuma piederumu, - atsevišķi no šā nekustamā īpašuma. Piederumam piemīt trīs raksturojoši elementi – kalpošana galvenajai lietai, patstāvīga saistība ar galveno lietu un atbilstība kalpošanai ar savām dabiskajām īpašībām.⁴⁸ Respektīvi, lai kādu lietu atzītu par galvenās lietas piederumu, šiem trim elementiem jāizpildās kumulatīvi. To atzinusi arī Augstākā tiesa spriedumā SKC – 123⁴⁹. Šajā lietā tika konstatēts, ka automašīnas piekabe nav uzskatāma par nekustamā īpašuma pirkuma līguma priekšmeta piederumu. Savukārt, citā spriedumā Civillietu Palāta atzinusi, ka, piemēram, metāla žogs un siltumnīcas pamati ir nekustamā īpašuma piederumi, kuru uzdevums ir kalpot galvenajai lietai.⁵⁰

Lai rūpīgāk izvērtētu nepieciešamo regulējuma uzlabojumu, autore apskatāmā darba ietvaros ir analizējusi Igaunijas Piespiedu izpildes likuma⁵¹ normas, kurās noteikti piedziņas aizliegumi.

Līdzīgi kā Latvijas Civilprocesa likumā, arī Igaunijas Piespiedu izpildes likums nosaka, ka piedziņa nav vēršama uz personīgām parādnieka mantām, kas nepieciešamas mājāsaimniecībā, virtuves piederumiem, gultasveļu, gultām, un citām lietām, kas nepieciešamas, lai apmierinātu mājāsaimniecības vajadzības, ņemot vērā parādnieka parāda summu.⁵² Autores ieskatā, ļoti veiksmīgi likumā formulēta vārdu kopa „ņemot vērā parādnieka parāda summu”, kas principā liek tiesu izpildītājam piemērot jau iepriekšminēto samērīguma principu. Piemēram, gadījumā, ja parādniekam pieder vairāk nekā desmit gultu, un parādnieka parāda summa būs pietiekami apjomīga, tiesu izpildītājam būtu tiesības vērst piedziņu uz gultām.

Līdzīgi kā Latvijas Civilprocesa likums, arī Igaunijas likums aizliedz vērst piedziņu uz parādniekam nepieciešamo pārtiku, kurināmo materiālu, objektiem, kas nepieciešami, lai veiktu profesionālo darbību, lauksaimniecības ekipējumu, grāmatām, kas nepieciešamas mācībām.⁵³

⁴⁷ Latvijas Republikas Satversme, Latvijas Vēstnesis, 43, 01.07.1993.

⁴⁸ Višņakova G., Balodis K., Latvijas Republikas Civillikuma komentāri, Rīga, Mans īpašums, 1998, 22.lpp

⁴⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta spriedums 2008.gada 19.marta spriedums lietā nr. SKC - 123

⁵⁰ Latvijas Republikas Civillietu palātas spriedums 2013.gada 12.septembra spriedums lietā nr. C05046310;

⁵¹ Täitemenetluse seadustik. Code of Enforcement procedure, 1 January 2006

⁵² Turpat

⁵³ Täitemenetluse seadustik. Code of Enforcement procedure, 1 January 2006Turpat

Papildus tam, Igaunijas Piespiedu izpildes likumā noteikts, ka tiesu izpildītājs nedrīkst apķīlāt vismaz vienu parādniekam piederošu tehnisku ierīci, kas nodrošina parādnieku ar tiesībām iegūt likumā noteiktu informāciju. Autores ieskatā, šāds regulējums vērtējams kā ļoti progresīvs, no tā izriet, ka informāciju parādnieks iegūst elektroniski, nevis rakstveidā. Šāds regulējums gan var ietekmēt piedzinēja tiesības un intereses, jo tehniskās ierīces parasti ir ar augstu vērtību.

Tāpat Igaunijas Piespiedu izpildes likums nosaka, ka piedziņa nav vēršama uz grāmatvedības materiāliem, ģimenes materiāliem, laulību gredzeniem, kā arī dekorācijām, mākslīgajiem locekļiem, medicīniskām ierīcēm, objektiem, kas nepieciešami bērēm, muzeju kolekcijām. Šāds regulējums vairāk izriet no ētikas un morāles normām, jo apķīlāt šādas, parādniekam ļoti personiskas piederošas mantas, nebūtu pareizi no ētikas viedokļa. Ikvienam juristam, arī tiesu izpildītājam, ir saistošas ētikas normas.

Autores ieskatā interesants ir Igaunijas piespiedu likuma 66.pagrāfa 12. Punkts – aizliegts apķīlāt citas lietas, kuru apķīlāšana būtu pretēja likumam vai labiem tikumiem. Labi tikumi ir viens no svarīgākajiem tiesību institūtiem, kas radies jau no romiešu tiesībām. Likumdevēja mērķis iekļaujot šādu principu likumā ir „likt cilvēkiem apzināties patieso saturu, kā arī ierobežot regulējuma veidu un metodi pienākumu veikšanai”⁵⁴. Tiesību zinātnieks Kaspars Balodis skaidro: „Ar labiem tikumiem domāta tāda rīcība, kas nav pretrunā ar sabiedrisko morāli.”⁵⁵ Jāatzīmē, ka morāles standarti mūsdienu sabiedrībā var mainīties ļoti ātri, tāpēc tiesu izpildītājam, kas no tiem vadās, rūpīgi jāvērtē sabiedrības viedoklis, nevis jāvadās tikai no personīgās pārlicības.

Piemērs apķīlāšana, kas ir pretēja likumam, ir tādu mantu apķīlāšana, kas likumā norādītas kā mantas, uz ko nav vēršama piedziņa, piemēram, kurināmā materiāla apķīlāšana.

Apķīlāšana, kas ir pretēja labiem tikumiem, zināmā mērā sasaucas jau ar iepriekš minēto morāli un ētiku. Kā piemēru apķīlāšanai, kas pretēja labiem tikumiem, autore varētu minēt, piemēram, tabakas vai alkoholisko dzērienu apķīlāšanu.

Lai gan Latvijas Civilprocesa likuma regulējumā nav iekļauta norma par to, ka apķīlāšana nevar notikt pretēji labiem tikumiem un likumam, autorei neizdevās atrast gadījumu praksē, kad piedziņa būtu vērsta uz tādu priekšmetu, kas parādniekam šķīstu pretēji labiem tikumiem. Līdz ar to var secināt, ka Latvijā praktizējošie zvērīnāti tiesu izpildītāji ievēro ētikas normas. Tomēr, autores ieskatā, šādam principam vajadzētu piešķirt likuma spēku, lai aizsargātu parādnieka tiesiskās intereses.

⁵⁴ German privat and commercial law: an introduction; Norbert Horn, Hein Kotz, Hans G. Leser, Clarendon press, oxford, 1982, 135 lpp

⁵⁵ Balodis K., Ievads Civiltiesībās, Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 19.lpp

Tāpat Igaunijas piespiedu izpildes likums paredz arī substitūta apķīlāšanas institūtu. Tas nozīmē, ka atsevišķos, likumā noteiktos gadījumos, piedzinējs ir tiesīgs vērst piedziņu mantām, kuras citādi aizliegts apķīlāt, ja vien piedzinējs, pirms šīs mantas iegūšanas dod pretim parādniekam mantu, kas ir izmantojama, bet mazāk vērtīga, vai arī naudu aizstājošas mantas iegādei. No tā loģiski izriet, ka piedzinēja piešķirotos līdzekļus parādniekam nevar apķīlāt. Mantas, uz kurām var attiecināt substitūta apķīlāšanu ir mājsaimniecības lietas, tehniskās ierīces, kā arī mantas, kas nodrošina parādnieka profesionālo darbību.⁵⁶ No tā var secināt, ka likumdevējs paredzējis šādu apķīlāšanas paveidu piedzinēja interesēs, lai tiesu izpildītājs var vērst piedziņu uz konkrētu, piedzinēja ieskatā vērtīgāku, priekšmetu.

Papildus tam Igaunijas likumdevējs paredzējis provizorisko apķīlāšanu, kas principā nozīmē to, ka ja kāda manta, kas iekļauta likumā kā manta, ko nevar apķīlāt, drīzumā var tikt apķīlāta, lietu var apķīlāt, taču tā paliek parādnieka valdījumā. Šāds gadījums var būt, piemēram, ja parādnieks pēc profesijas ir mūziķis, kam ir piederoša ģitāra, kas nodrošina parādnieka profesionālo darbību. Ja tiesu izpildītājam ir zināms, ka parādnieks tuvākajā laikā pārstās ar šo arodu pelnīt savu iztiku, pastāv iespēja piemērot provizorisko apķīlāšanu ģitārai. Protams, tālāki izpildu procesi iespējami tikai pēc tam, kad manta patiešām ieguvusi apķīlājamas mantas statusu. Ja tas nenotiek sešu mēnešu laikā, apķīlājums noņemams.⁵⁷

Apskatot regulējumus, autore secina, ka tie ir līdzīgi, tomēr Igaunijas likums vairāk uzsver morāles un ētikas apsvērumus, apķīlājot kustamu mantu, tādejādi pasargājot parādnieka intereses un veicinot sabiedrības izpratni par izpildu procesu. Autores ieskatā, Igaunijas likums ir daudz progresīvāks, jo paredz citādus apķīlāšanas veidus – substitūta apķīlāšana un provizoriskā apķīlāšana, kas ir būtiski piedzinēja interesēm. Īpaši autore vēlas uzsvērt provizoriskās apķīlāšanas nozīmi, kas palielina piedzinēja iespējas ātrāk atgūt līdzekļus, kā arī tiesu izpildītājam palīdz efektīvāk veikt sprieduma izpildi.

2.5. Kustamas mantas apķīlāšanas vispārīgie noteikumi

Vēršot piedziņu uz kustamu mantu, tiek apķīlātas tikai lietas, kuras reāli ir iespējams pārdot, un to pārdošanas rezultātā varētu iegūt labumu, kas pārsniegtu sprieduma izpildes izdevumus. Tieši tāpēc parasti tiesu izpildītāji apraksta tikai parādniekam piederošās vērtīgās mantas, piemēram, automašīnas, dārgmetālus, elektroniku, kuru vērtība ir augsta, un tās

⁵⁶ Täitemenetluse seadustik. Code of Enforcement procedure, 1 January 2006

⁵⁷ Turpat

varētu likties noderīgas iespējamajiem pircējiem izsolē. Ļoti reti tiesu izpildītāji apķīlā, piemēram, mēbeles, jo lietotu mēbeļu vērtība ir ļoti zema, kā arī potenciālajiem izsoles dalībniekiem šāda prece varētu nelikties saistoša.

No Civilprocesa likuma 574.panta 1.daļas izriet, ka tiesu izpildītājam jāapķīlā manta tādā vērtībā, cik nepieciešams, lai dzēstu parādu un sprieduma izpildes izdevumus. Savukārt, šī paša panta otrā daļa nosaka, ka tiesu izpildītājam atsevišķos gadījumos ir tiesības apķīlāt parādniekam piederošo kustamo mantu, kuras vērtība ir augstāka par parāda apmēru un sprieduma izpildes izdevumiem, ja parādniekam nav citas apķīlājamās mantas, vai šādas mantas nav pietiekami vērtīgas. Protams, tiesu izpildītāja praktiskajā darbībā ne vienmēr ir viegli precīzi noteikt mantas vērtību, turklāt, nav zināms, par kādu cenu manta tiks pārdota. Autores ieskatā ar šo normu likumdevējs vēlēties panākt, lai tiesu izpildītājs neapķīlā nesamērīgi daudz parādnieka mantas. Turklāt, lai vairāk aizsargātu parādnieka intereses, likumdevējs ir iekļāvis Civilprocesa likumā 574.panta astoto daļu, kas nosaka, ka, „parādnieks ir tiesīgs paziņot tiesu izpildītājam, uz kuriem priekšmetiem vispirms būtu vēršama piedziņa”. Tiesu izpildītājam šādi parādnieka paziņojumi ir jāapmierina, ja tie nav pretrunā ar likuma normām un nekavē nolēmuma izpildi. Tomēr, loģiski iespējams secināt, ka nolēmuma izpildi, protams, kavēs, ja parādnieks lūgs vērst piedziņu uz zemas vērtības mantām.

Pirms piedziņas vēršanas uz kustamu mantu uzsākšanas, tiesu izpildītājs pārbauda, kustamo lietu reģistrus, lai pārlicinātos par mantas piederību, kā arī komercķīlu reģistru, lai pārlicinātos, vai parādniekam piederošā kustamā manta nav ieķīlāta. Trešajām personām piederošu mantu nekavējoties atbrīvo no apķīlājuma. Ja atklājas, ka uz parādniekam piederošo kustamo mantu reģistrēta komercķīla, tiesu izpildītājam no personām, kam par labu reģistrēta komercķīla, jāpieprasa paziņojums par atlikušo parāda apmēru. Svarīgi aplūkot arī Civilprocesa likuma 574.panta 4.daļu, kurā reglamentēts veids, kā tiesu izpildītājs var vērst piedziņu uz kustamām lietām, kas ieķīlātas kā komercķīla vai rokas ķīla. Likums nosaka, ka uz šādām kustamām lietām var vērst piedziņu tikai ar ķīlas ņēmēja piekrišanu, kā arī gadījumos, ja ķīlas priekšmets tiek pārdots, vērst piedziņu uz naudas pārpalikumu. Kā klasiskākais piemērs šādā situācijā būtu parādnieks, kuram ir līzingā paņemta automašīna. Rīkojoties saskaņā ar Civilprocesa likumu, tiesu izpildītājam ir jālūdz līzinga devēja iestādes piekrišana, lai pārdotu automašīnu. Ja iestāde piekrīt, tiesu izpildītājam ir tiesības uzsākt piedziņu uz parādniekam piederošo kustamo mantu. Gadījumos, kad ķīlas ņēmējs nepiekrīt, reglamentē Civilprocesa likuma 574.panta ceturtās daļas otrais teikums – „ja ķīlas ņēmējs pārdošanai nepiekrīt un pats bez attaisnojoša iemesla vilcinās pārdot ieķīlāto lietu, tiesu izpildītājs izskaidro piedzinējam, ka viņš var lūgt tiesu noteikt laiku ieķīlāto lietu pārdošanai,

lai varētu vērst piedziņu uz naudas pārpalikumu, kā arī izskaidro tiesības nodibināt komercķīlu”. Svarīgi akcentēt arī to, ka gadījumos, kad tiesu izpildītājs apķīlā transporta līdzekli, vai citu mantu, kas pakļauta reģistrācijai, par tās apķīlāšanu jāpaziņo attiecīgajai reģistra iestādei.

Aprakstot kustamo mantu, tiesu izpildītājam jāvadās no principa, ka manta, kas atrodas parādnieka lietošanā esošajās telpās un glabātavās, pieder parādniekam.⁵⁸ Daļu no mantām piederību tiesu izpildītājs pēcāk var pārbaudīt kustamo lietu reģistros. Ja piedzinējam, parādniekam, vai citām personām, kuras piedalījušās mantas aprakstē ir kādi iebildumi vai piezīmes, tajā skaitā par mantas piederību, tas tiek fiksēts mantas aprakstes aktā.

Iespējams secināt, ka regulējums, kas attiecas uz kustamas mantas vispārīgajiem apķīlāšanas noteikumiem, galvenokārt vērsts uz to, lai aizsargātu parādnieka intereses, piemēram, lai netiktu apķīlāts pārāk daudz parādniekam piederošas mantas, kā arī ļāvis parādniekam norādīt, uz kādiem priekšmetiem visupirms vēršama piedziņa. Autore to skaidro ar to, ka parādnieks uzskatāms par neaizsargātāko pusi izpildu procesā, kur visas darbības ir vērstas pret viņu un tam piederošo mantu, tāpēc likumdevējs vēlējies pēc iespējas mazāk aizskart parādnieka likumiskās intereses.

2.6. Kustamas mantas novērtēšana

Lai veiktu piedziņu uz parādniekam piederošo kustamo mantu, nepieciešams veikt mantas novērtējumu. Pēc vispārīgā principa, tiesu izpildītājs pats novērtē kustamu mantu, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 577.panta sesto daļu, sastādot aprakstes aktu, norāda katra aprakstītā priekšmeta novērtējumu atsevišķi, un visas mantas vērtību kopā. Šāds mantas novērtēšanas darbs tiesu izpildītājam ir ļoti sarežģīts, jo novērtējamās mantas var būt ļoti dažādas, tāpēc tiesu izpildītājam jābūt kompetentam par dažādu mantu tirgus vērtību.

Civilprocesa likums nosaka, ka mantas novērtēšana izdarāma pēc attiecīgajā apvidū esošajām cenām, kā arī ievērojot mantas nolietojuma pakāpi. No šī regulējuma izriet divi svarīgi novērtēšanas elementi – nolietojums un cenas attiecīgajā apvidū. Civillikuma 870.pants nosaka, ka „lietu vērtība var būt vai nu parasta, vai sevišķa, vai arī ar personīgām tieksmēm pamatota”, savukārt no Civillikuma 874.panta izriet, ka „ja likums, runājot par lietas vērtību, neapzīmē to tuvāk, tad ar to vienmēr jāsaprot parastā vērtība”. Tā kā Civilprocesa likums nedod citus kritērijus kustamas mantas novērtēšanai, manta jāvērtē pēc

⁵⁸ Autoru kolektīvs K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā, *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri*, Rīga: Mans īpašums, 1998, 534.lpp

parastās vērtības. Praksē bieži redzami gadījumi, kad parādnieki aizbaidinās ar personīgām tieksmēm pamatotu lietas vērtību, kā var secināt, tiesu izpildītājam, novērtējot mantu, šādi parādnieka aizbaidinājumi nav saistoši.

Aprakstot kustamu mantu, tiesu izpildītājs visupirms nošķir, vai manta ir jauna, vai lietota. Ja manta ir lietota, tai norāda nolietojuma pakāpi. Attiecīgi, jo augstāka ir mantas nolietojuma pakāpe, jo tās vērtība vairāk samazināsies. Attiecīgā apvidus cenas noteikšana aktuālāka ir gadījumos, kad tiek vērtēts nekustamais īpašums, jo tā vērtība atkarībā pēc atrašanās vietas Latvijā var ļoti atšķirties. Tomēr likumdevējs šādu kritēriju ir pieprasījis arī pie kustamas mantas novērtēšanas.

Bieži vien tiesu izpildītājs nevar būt pietiekami kompetents un objektīvs, vērtējot kustamo mantu. Tā tas ir, piemēram, novērtējot mākslas darbus. Lai novērtētu īpašas un unikālas lietas tiesu izpildītājam var būt nepieciešams eksperta veikts novērtējums. Pieaicināt ekspertu atkārtotai mantas novērtēšanai tiesu izpildītājam var lūgt gan piedzinējs, gan parādnieks. Tiesu izpildītāja pienākums ir paziņot personai, kas lūgusi eksperta pakalpojumus, paziņot par novērtēšanas izdevumu apmēru, jo šādus izdevumus sedz persona, kura lūgusi pieaicināt ekspertu. Puses ir tiesīgas pašas izvēlēties ekspertu, par to vienojoties. Pēc paziņojuma par novērtēšanas izdevumu apmēru, personai, kas lūgusi atkārtotu mantas novērtēšanu, piecu dienu laikā jāsamaksā noteiktā summa.

Civilprocesa likuma 578.panta trešā daļa nosaka, ka „ja nav iespējams pieaicināt ekspertu mantas aprakstes dienā, tiesu izpildītājs mantas aprakstes aktā norāda paša noteikto mantas vērtību”. Līdz ar to var secināt, ka tiesu izpildītājam vienmēr būs pienākums norādīt mantas vērtību, arī tad, ja nav iespējams pieaicināt ekspertu.

Autores ieskatā, šāds regulējums nav īpaši veiksmīgs, jo kā jau minēts, visbiežāk tiesu izpildītājs izvēlas apķīlāt parādniekam piederošas vērtīgas mantas – gleznas, automašīnas, dārgmetālus. Lai novērtētu šādas mantas, bieži nepieciešamas specifiskas zināšanas, kā arī tiesu izpildītājam jāiegulda lieli resursi un laiks, lai pēc iespējas kvalitatīvāk noteiktu iespējamo pārdošanas vērtību.

Latvijas kaimiņvalsts Igaunijas regulējums attiecībā uz apķīlātu mantu novērtēšanu vērtējams kā pietiekami atšķirīgs. Igaunijas Republikas Piespiedu izpildes likuma⁵⁹ 74.paragrāfā norādīts, ka apķīlātām mantām jābūt novērtētām ar piedzinēja un parādnieka vienošanos. Respektīvi, sākumā gan parādnieks, gan piedzinējs patstāvīgi var novērtēt mantu, tomēr galējais novērtējums būs viņu vienošanās. Protams, arī šādam regulējumam piemīt problemātika – parādnieks centīsies mantu novērtēt ar pēc iespējas augstāku summu, savukārt

⁵⁹ Täitemenetluse seadustik. Code of Enforcement procedure, 1 January 2006

piedzīnējs – zemāku. Tāpēc Piespiedu izpildes likums nosaka, ka gadījumos, kad piedzīnējs ar parādnieku nav spējīgi vienoties par apķīlātā priekšmeta summu, kā arī vismaz viena no pusēm nav klāt apķīlāšanas procedūrā, tiesu izpildītājam ir pienākums patstāvīgi novērtēt priekšmetu. Šajā stadijā regulējums kļūst līdzīgs Latvijas Republikas Civilprocesa likumā noteiktajam regulējumam. Arī Igaunijas Republikas Piespiedu izpildes likums paredz, ka gadījumos, ja novērtēšana kļūst sarežģīta, tiesu izpildītājam ir tiesības vērsties pie eksperta.

Lai gan lielākajā daļā aspektu Igaunijas un Latvijas regulējums ir līdzīgs, autore prāt, Veiksmīgāk vērtējams Igaunijas Piespiedu izpildes likumā noteiktais, vispirms uzliekot par pienākumu par apķīlātās mantas summu vienoties parādniekam un piedzīnējam, jo tādejādi tiek atvieglota tiesu izpildītāja darbība, samazinot resursus un noslogojumu. Turklāt, tādā gadījumā tiek izslēgtas piedzīnēja un parādnieka iespējamās sūdzības par tiesu izpildītāja veikto novērtējumu. Tomēr, autore ieskatā negatīvi vērtējams fakts, ka Igaunijas likums neparedz iespēju pieaicināt ekspertu parādniekam un piedzīnējam. Šādas tiesības piemīt tikai tiesu izpildītājam. Tādejādi netiek izslēgta tiesu izpildītāja ļaunprātība, pieaicinot ekspertu, apzināti palielinot sprieduma izpildes izdevumus.

Var secināt, ka tiesu izpildītājam jābūt ļoti kompetentam un objektīvam, vērtējot kustamo mantu. Tiesu izpildītājam nav saistoši parādnieka izteikumi par mantu vērtību, kas pamatoti ar personīgām tieksmēm, tam jāvērtē atbilstoši lietu parastai vērtībai. Autore secina, ka Igaunijas regulējumā iekļauta piedzīnēja un parādnieka vienošanās par apķīlātās mantas vērtību ir ļoti progresīva un ievērojami atvieglo tiesu izpildītāja darbību, tādejādi samazinot resursus un noslogojumu. Autore ieteiktu līdzīgu regulējumu ieviest arī Latvijā.

3. IZSOLES PROCESS, PĀRDODOT APĶĪLĀTO KUSTAMO MANTU

Iestājoties Civilprocesa likumā noteiktiem gadījumiem, tiesu izpildītājam ir tiesības pārdot parādnieka apķīlāto mantu. Likums pieļauj divus kustamas mantas pārdošanas veidus – pārdošana komisijā un pārdošana izsolē. Kustamu mantu pārdod komisijā, ja to lūdzis piedzinējs un parādnieks neiebilst, vai citos likumā noteiktos gadījumos. Pētāmā darba ietvaros sīkāk tiks aplūkota kustamas mantas pārdošana izsolē.

Apķīlātās mantas pārdošanas uzsākšanas priekšnoteikumi norādīti Civilprocesa likuma 581.pantā. Pirmkārt, tiesu izpildītājs iegūst tiesības pārdot mantu tikai desmit dienas pēc apķīlāšanas, ar nosacījumu, ka nav iesniegtas sūdzības par viņa darbībām vai izteikts lūgums par eksperta pieaicināšanu atkārtotai mantas vērtēšanai. Gadījumā, ja ir iesniegtas sūdzības par tiesu izpildītāja darbībām vai izteikts lūgums par eksperta pieaicināšanu, pārdošana var notikt pēc sūdzību izskatīšanas vai atkārtotas novērtēšanas, vai lūguma noraidīšanas, taču nekādā gadījumā ātrāk kā desmit dienas pēc mantas apķīlāšanas. Vienīgais izņēmums, kad mantu var pārdot ātrāk nekā likumā noteiktajām desmit dienām, ir gadījumi, kad nolēmuma izpildes kavēšana var radīt ievērojamus zaudējumus piedzinējam, vai piedziņa vispār var kļūt neiespējama. Piemērs šādai situācijai varētu būt, kad pārdodamā manta sabojātos desmit dienu laikā, piemēram, ja tā ir pārtikas prece. Tomēr praksē ārkārtīgi reti sastopami šādi gadījumi, jo kustamas mantas piedziņas priekšmeti parasti ir automašīnas vai vērtslietas, kuras nebojājas.

Ja apķīlātā manta sastāv no vienādām lietām, tās var pārdot kā vienu izsoles priekšmetu, piemēram, vairākus krēslus, tāpat arī gadījumos, kad apķīlātās lietas vienu bez otras pārdot būtu nelietderīgi, piemēram, automašīnu un automašīnas magnetafonu, vai gleznu un tai speciāli darinātu ietvaru.

Parādniekam, lai atgūtu apķīlāto kustamo mantu, ir iespēja samaksāt visu parāda apmēru un sprieduma izpildes izdevumus līdz pat apķīlātās mantas pārdošanas brīdim. Šādā gadījumā tiesu izpildītājs aptur pārdošanas procesu un atdod apķīlāto mantu parādniekam. Šāds regulējums dod parādniekam paļāvību, ka savu saistību izpildes gadījumā tas atgūs visu apķīlāto mantu. Tomēr, ja izsoles process jau sācies, mantu vairs atgūt nav iespējams.

3.1. Izsoles izziņošana

Lai uzsāktu kustamas mantas pārdošanu izsolē, tiesu izpildītājam jāveic daudz un dažādas secīgas darbības. Pirmā no veicamajām darbībām ir izsoles izziņošana, kas reglamentēta Civilprocesa likuma 584.pantā.

Tiesu izpildītājam ir pienākums izziņot kustamas mantas izsoli vismaz septiņas dienas pirms izsoles notikšanas plānotās dienas. Paziņojumā par izsoli norāda pārdodamos priekšmetus, novērtējumu, nodrošinājuma summu, pārdošanas vietu un laiku, parādnieka vārdu un uzvārdu, kā arī tiesu izpildītāja vārdu, uzvārdu un amata vietu. Ja izsoles cena apliekama ar pievienotās vērtības nodokli, arī tas jānorāda paziņojumā. Gan tiesu izpildītāja, gan parādnieka, gan arī piedzinēja interesēs ir nodrošināt, lai izsole tiek izziņota pienācīgi, tas ir, laicīgi un pietiekami plaši, jo no tā tieši atkarīgs iespējamo pircēju skaits. Likums nosaka, ka paziņojumu par izsoli jāizliek tiesu izpildītāja prakses vietā, pie mājas, kur notiks izsole un vietējās pašvaldības noteiktā vietā, kā arī vietējā laikrakstā, ja mantas kopīgais novērtējums pārsniedz 1420 euro. Tāpat, arī ieinteresētās personas ir tiesīgas ievietot paziņojumus par izsoli masu informācijas līdzekļos.

Apskatāmā darba ietvaros autore analizē arī Lietuvas Civilkodeksu⁶⁰, apskatot izsoles izziņošanas kārtību. Lietuvas Civilkodekss nosaka, ka ja parādniekam piederoša apķīlātā kustamās lietas vērtība pārsniedz 1000 litus (289,62 euro), un tā ir pakļauta pārdošanai, tiesu izpildītājam jāizziņo izsole savā prakses vietā pie ziņojumu dēļa, vietējā laikrakstā vietā, kur atrodas manta, un speciālā interneta vietnē, ne vēlāk kā vienu mēnesi pirms izsoles dienas. Gadījumos, kad mantas vērtība nepārsniedz noteikto summu, tiesu izpildītājs rīkojas analogiski, taču izsoles termiņš tiek noteikts divdesmit dienas.

Lai iegūtu pilnvērtīgu izpratni par izsoles izziņošanas kārtību Baltijas valstīs, pētāmajā darbā tiek apskatīts arī Igaunijas Piespiedu izpildes likuma regulējums. Igaunijas regulējums ir izteikti atšķirīgs no Latvijas un Lietuvas regulējuma, jo Igaunijā izsoles nenotiek mutiski, bet elektroniski. Tas noteikts arī likumā – „Tiesu izpildītājam apķīlātās mantas jāpārdod publiskā elektroniskā izsolē, ja vien likumā nav noteikts citādi. Ja elektroniskā izsole nevar notikt no tiesu izpildītāja neatkarīgu iemeslu dēļ, izsole jāvada mutiski.”⁶¹ Arī izsoles noteikto termiņu ziņā redzama atšķirība – izsole nedrīkst notikt ātrāk nekā 10 dienas no apķīlāšanas, izņemot gadījumus, kad mantas vērtība var strauji kristies. Papildus Igaunijas likumā ir noteikts, ka piedzinējs un parādnieks var vienoties arī par agrāku datumu. Paziņojums par

⁶⁰ Civilinio proceso kodeksas. Code of Civil procedure of Republic of Lithuania, 28 February 2002

⁶¹ Täitemenetluse seadustik. Code of Enforcement procedure, 1 January 2006

izsoli Igaunijā publicējams vismaz desmit dienas pirms izsoles publiskajā laikrakstā *Ametlikud Teadaanded*, publiskajā elektroniskajā vidē, kā arī laikrakstā, vietā, kur notiek izsole. Pēc piedzinēja vai parādnieka lūguma, tiesu izpildītājs var publicēt paziņojumu arī citos informācijas līdzekļos.⁶²

Salīdzinot visu trīs valstu regulējumus, autore secina, ka Igaunijas regulējums ir izteikti progresīvāks par Latvijas un Lietuvas regulējumiem. Arī Latvijā tiks ieviests elektroniskais izsoles formāts no 2015.gada 1.jūlija, līdz ar ko mainīsies arī Civilprocesā noteiktā izsoles kārtība.

Autores ieskatā, būtu nepieciešams modernizēt Civilprocesa regulējumu, izslēdzot no izsoles izziņošanas vietu saraksta „pie mājas, kur notiks izsole”, „kā arī vietējā laikrakstā, ja mantas kopējais novērtējums pārsniedz 1420 euro”, „vietējās pašvaldības noteiktā vietā”. Tāda paziņojumu izlikšanas kārtība uzskatāma par ekonomisko līdzekļu izšķērdību un tiesu izpildītāju darbības apgrūtinājumu. Moderno tehnoloģiju attīstības, kā arī ņemot vērā elektroniskās izsoles ieviešanas procesu, izsoles dalībniekiem ērtāk būtu apskatīt paziņojumu par izsoli elektroniskajā vidē. Latvijā atrasts ļoti veiksmīgs risinājums, kā piesaistīt izsolei pēc iespējas vairāk pircējus – Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes mājas lapā atrodama sadaļa „Izsoļu sludinājumu bāze”, kurā ērti un pārskatāmi redzami izsoles priekšmeti, novērtējums, sākumcena, tiesu izpildītājs, kas rīko izsoli, izsoles kārta, datums, kā arī fotogrāfijas ar izsoles priekšmetu, ja tas ir ķermenisks. Tomēr, autores ieskatā, šādi zvērinātu tiesu izpildītāju praksei vajadzētu piešķirt likuma spēku, iekļaujot Civilprocesa likumā normu, kas uzliktu par pienākumu ievietot izsoles sludinājumu noteiktā elektroniskā vidē.

Autore pozitīvi vērtē Civilprocesa likumā iekļauto normu, ka „ieinteresētās personas ir tiesīgas ievietot paziņojumus par izsoli masu informācijas līdzekļos”. Līdz ar to, autores ieskatā, būtu pietiekami, ja paziņojums par izsoli tiktu publicēts oficiālajā laikrakstā, tiesu izpildītāja prakses vietā un elektroniskajā izsoles vidē. Ja parādnieks vai piedzinējs vēlas, lai paziņojums par izsoli tiktu publicēts arī citos masu informācijas līdzekļos, likums neaizliedz to darīt.

Interesanta atšķirība vērojama Baltijas valstu likumos noteiktajās termiņu atšķirībās. Var secināt, ka Latvijas Civilprocesa likuma termiņš no izsoles izsludināšanas līdz pašai izsoles procedūrai ir visīsākais – septiņas dienas. Igaunijā – desmit dienas, savukārt Lietuvā – divdesmit dienu vai mēnesis. Kā gara termiņa vislielākais ieguvums minams tas, ka šajā termiņā izsole var ieinteresēt pēc iespējas vairāk personas, tādejādi radot lielāku konkurenci un interesi, kas varētu palielināt pārdošanas summu. No otras puses, piespiedu izpildes pamatmērķis ir piedzīt parāda summu no parādnieka pēc iespējas īsākā laika posmā, tāpēc,

⁶² Täitemenetluse seadustik. Code of Enforcement procedure, 1 January 2006

autores ieskatā, veiksmīgāks ir Latvijas un Igaunijas regulējums, kas paredz ātrāku izsoles procedūras norisi.

Tiesu izpildītājam par izsoli abām pusēm jāpaziņo arī atsevišķi, nosūtot paziņojumu ierakstītā sūtījumā, vai izsniedzot personīgi.

3.2. Pieteikšanās izsolei

Kad notikusi izsoles izziņošana, tai var pieteikties potenciālie pircēji – izsoles dalībnieki. Lai izvairītos no iespējamās izsoles dalībnieku ļaunprātības, likums nosaka potenciālajiem pircējiem iemaksāt nodrošinājumu. Tādejādi, tiesu izpildītājs, piedzinējs un parādnieks var ar lielāku iespējamību paļauties, ka izsoles dalībniekam tiešām pietiek līdzekļu, lai samaksātu pilnu pirkuma maksu. Patlaban Civilprocesa likums nosaka, ka nodrošinājuma apmērs ir desmit procenti no kustamas mantas novērtējuma. Autores ieskatā, šāds apmērs šķietami ir salīdzinoši neliels, jo kustamas mantas parasti ir lētākas nekā nekustamie īpašumi, kuriem piemēro tādu pašu nodrošinājumu. Taču, no otras puses, nekustamo īpašumu izsoles ir daudz apmeklētākas un pieprasītākas, un, ja tiktu pacelts kustamas mantas nodrošinājuma apmērs, kustamu mantu izsoles kļūtu mazāk populāras un nebūtu tik pieejamas potenciālajiem pircējiem.

Tātad, lai piedalītos kustamas mantas izsolē, personai, kas vēlas būt tās dalībnieks, jāiemaksā nodrošinājums tiesu izpildītāja norādītajā depozīta kontā. Personai, kas nosola augstāko cenu par kustamu mantu izsolē, nodrošinājums tiek ieskaitīts pirkuma maksā. Ja nosolītājs termiņā nesamaksā visu summu, vai tiek konstatēts, ka nosolītājs nebija tiesīgs piedalīties izsolē, nodrošinājums netiek atmaksāts. Pārējām personām, kas piedalījušās izsolē nodrošinājumu nekavējoties pārskaita atpakaļ. Praksē tiesu izpildītāji jau ir sagatavojuši tipveida iesniegumus, kurus pirms izsoles aizpilda visi tās dalībnieki, norādot savus maksājuma konta numurus, uz kuriem atgriezt nodrošinājumu, gadījumā, ja tie nenosola augstāko pirkuma maksu.

Saskaņā ar Civillikuma 2003.pantu, „pirkt var katrs, kam likums neaizliedz to iegūt”. Attiecīgi, jāaplūko Civilprocesa likums, lai noskaidrotu, kādām personām likums aizliedz pirkt. Pie šādām personām pieskaitāms parādnieks, aizbildnis, persona, kas piedalījusies mantas apķīlāšanā, mantas izsolītājs, kā arī klātesošais policijas vai pašvaldības pārstāvis. Likumā īpaši izcelts, ka piedzinējs ir tiesīgs piedalīties izsolē vispārējā kārtībā. Izsoles dalībnieku regulējums Latvijā atšķiras no daudzu citu valstu regulējuma, kur, piemēram, arī parādniekam var piemist tiesības piedalīties solīšanā.

Piemēram, Igaunijas Piespiedu izpildes likumā īpaši izcelts, ka arī parādnieks un piedzinējs var piedalīties izsolē.⁶³ Arī otras Latvijas kaimiņvalsts Lietuvas Civilkodekss neaizliedz parādniekam piedalīties izsolē. Lietuvas Civilkodekss nosaka „tiesneši, tiesu izpildītāji, tiesu izpildītāju biroja darbinieki un nosaukto personu tuvi radnieki nevar piedalīties izsolē kā dalībnieki”⁶⁴, no kā izriet, ka attiecībā uz parādnieku nekādi ierobežojumi nav noteikti. Līdzīgi kā Latvijas Civilprocesa likuma regulējumā arī Ungārijas Piespiedu izpildes likums nosaka, ka ne parādnieks, ne parādnieka pārstāvis uz pilnvarojuma pamata, nav tiesīgi piedalīties izsolē.⁶⁵

Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomes izpilddirektore, juriste Guna Berlande raksta, ka „parādniekam ir tiesības būt klāt izsoles norisē, bet saprotamā kārtā nav tiesību piedalīties solīšanā. Tāpat solīšanā nav tiesību piedalīties parādnieka aizbildnim vai aizgādņim, personai, kas piedalījies nekustamā īpašuma aprakstē, kā arī tiesu izpildītājam, kas rīko izsoli. Ierobežojumu izpildi kontrolē tiesu izpildītājs, dalībai izsolē minētās personas nepielaižot”⁶⁶. Lai gan skaidrojums ir par nekustamā īpašuma pārdošanu izsolē, to pašu var attiecināt arī uz kustamas mantas pārdošanu izsolē, jo šajā ziņā regulējums nav atšķirīgs. Skaidrojumā nav tieši norādīti saprotamie iemesli, kādēļ parādnieks nevar piedalīties izsolē.

Autores ieskatā, no vienas puses, Civilprocesa regulējums ir saprotams un loģisks, jo parādniekam ir iespējams nomaksāt parādu un sprieduma izpildes izdevumus līdz pat izsoles brīdim, kas apmaksas gadījumā tiks atcelta. Tādejādi likumdevējs ir devis parādniekam pietiekami ilgi laika posmu, lai parādniekam būtu iespēja izpildīt saistības. No Civilprocesa likuma viedokļa redzams, ka likumdevējs uzskatījis, ja parādniekam nav naudas līdzekļu, lai segtu saistības, tam nevajadzētu būt arī naudas līdzekļiem, lai piedalītos izsolē. Ja parādniekam ir līdzekļi par ko piedalīties solīšanā izsolē, tik pat labi šos līdzekļus var novirzīt parāda segšanai.

No otras puses, autore saskata loģisku saikni arī Igaunijas un Lietuvas regulējumā, kas ļauj parādniekam piedalīties izsolē. Pirmkārt, parādnieks noteikti uzskatāms par visvairāk ieinteresēto personu lielākajā daļā gadījumu. Otrkārt, var izveidoties situācija, kad parādniekam nav iespējas iegūt naudas līdzekļus parāda segšanai līdz izsoles brīdim, taču tāda iespēja rodas izsoles brīdī. Tāpat, ja parādnieks uzskatāms par izsoles dalībnieku, tas veicina

⁶³ Täitemenetluse seadustik. Code of Enforcement procedure, 1 January 2006

⁶⁴ Civilinio proceso kodeksas. Code of Civil procedure of Republic of Lithuania, 28 February 2002

⁶⁵ A kódex végrehajtásáról, Code of enforcement, 12 January 1994

⁶⁶ Berlande G., Lēmums nekustamo īpašumu pārdot izsolē, Latvijas vēstneša skaidrojums, 10.04.2014.

Pieejams: <http://m.lvportals.lv/visi/skaidrojumi/262191-lemums-nekustamo-ipasumu-pardot-izsole-i/>
[Skatīts: 07.05.2015]

godīgu konkurenci. Principā, izsoles mērķis ir pārdot kustamo mantu un iegūtos naudas līdzekļus novirzīt parādnieka parāda segšanai. Nav svarīgi, kura persona tieši ir nopirkusi mantu un iemaksājis līdzekļus, tiklab tas var būt pats parādnieks, no tiesu izpildītāja un piedzinēja viedokļa galvenais ir izpildīt tiesas lēmumu un atgūt parāda summu.

Kā secināms, ka jautājums par to, vai parādnieks var piedalīties savas mantas izsolē, ir ļoti diskutabls un valstīs pastāv dažāda prakse. Autores ieskatā, abos regulējuma veidos var saskatīt loģiku, tāpēc, lai veicinātu tiesisko noteiktību, ieteiktu palikt pie pašreizējā regulējuma.

3.3. Kustamas mantas izsoles norise

Parādnieka kustamās mantas izsole sākas no tiesu izpildītāja novērtējuma, ja veiktas ir vairākas atkārtotas novērtēšanas, tādā gadījumā no augstākā eksperta novērtējuma. Izsole notiek mutiski, un visas nosauktās solītāju cenas tiek ierakstītas izsoles aktā. Izsole sākas ar to, ka tiesu izpildītājs nosauc priekšmeta izsoles sākumcenu un izsoles soli. Izsoles solis nevar būt mazāks par vienu procentu un ne lielāks par desmit procentiem no novērtētās mantas izsoles sākumcenas. Kad nosaukta sākumcena un solis, tiesu izpildītājs jautā, vai kāds no solītājiem sola vairāk. Procesu, kad kāds no izsoles dalībniekiem sola vairāk, sauc par pārsolīšanu. Izsole var turpināties tik ilgi, kamēr vien notiek pārsolīšana. Kad pārsolīšana beidzas, tiesu izpildītājam trīs reizes jājautā, vai kāds nesola vairāk. Ja neseko pārsolījumi, tiesu izpildītājs izdara piesitienu, kas uzskatāms par pirkuma līguma noslēgšanas brīdi, un paziņo, ka izsolāmais priekšmets ir pārdots.

Ja summa, par kādu izsolīta kustamā manta par vienu priekšmetu, ir pietiekoša, lai segtu parādu un sprieduma izpildes izdevumus, nav nepieciešamības izsolīt pārējos priekšmetus. Pārējos priekšmetus atbrīvo no apķīlājuma un nodod atpakaļ parādniekam.

Personai, kas nosolījusi priekšmetu, protams, jāsamaksā pilna pirkuma summa. Laikam posms, kurā tas jāizdara, atkarīgs no nosolītās summas. Ja nosolītā summa ir zemāka par 1420 euro, pilna pirkuma summa jāsamaksā ne vēlāk kā nākamajā darba dienā pēc izsoles. Ja nosolītā summa ir robežās no 1420 euro līdz 142 280 euro, nosolītājs var lūgt tiesu izpildītāju atlikt samaksu uz laiku līdz septiņām dienām. Ja nosolītā summa pārsniedz 142 280 euro, nosolītājs var lūgt tiesu izpildītāju atlikt samaksu uz laiku līdz četrpadsmit dienām. Kad samaksāta pilna nosolītā summa, iestājās izsoles sekas – nopirktie priekšmeti tiek nodoti nosolītājam, par ko tiesu izpildītājs sastāda aktu. Viens no izsoļu rēderisma paveidiem dalībnieka nosolīta pārmērīgi augsta summa, bez nodoma to apmaksāt. Ja pilna summa netiek

samaksāta noteiktajā termiņā izsole tiek atzīta par nenotikušu un iestājas attiecīgas tiesiskās sekas.

Eventuāli ir iespējami gadījumi, kad uz izsoli neierodas neviens solītājs, vai arī tikai viens solītājs, vai arī ir ieradušies vairāki solītāji, taču neviens nepārsola noteikto sākumcenu. Šādi gadījumi gan ir ļoti reti izplatīti, taču tie ir vieni no Civilprocesa likuma 589.pantā norādītajiem pamatiem, lai tiesu izpildītājs pasludinātu izsoli par nenotikušu. Salīdzinoši biežāk iestājas augšminētajā pantā norādītais trešais gadījums, kas arī ir pamats izsoles atzīšanai par nenotikušu, tas ir, nosolītājs noteiktajā termiņā nesamaksā visu summu, kas no viņa pienākas. Pirmajā un otrajā gadījumā tiesu izpildītājs mutiski uzreiz paziņo, ka izsole uzskatāma par nenotikušu. Visos minētajos gadījumos tiesu izpildītājam jāstāda akts par izsoles pasludināšanu par nenotikušu.⁶⁷

Interesantas no juridiskā viedokļa ir nenotikušas izsoles sekas. Ja izsole pasludināta par nenotikušu uz kāda no Civilprocesa likuma 589.panta pamatiem, piedzinējam ir tiesības paturēt apķīlāto mantu par izsoles sākumcenu, ja piedzinējs par to paziņo divu nedēļu laikā no izsoles dienas. Tādejādi likumdevējs dod iespēju piedzinējam apdomāt, vai izdevīgāk ir pieņemt apķīlāto mantu, vai gaidīt otro izsoli, kas negarantē, ka manta tiks pārdota pat par noteikto sākumcenu, tāpēc uzskatāma par riskantu.

Ja gadījumā izpildu lietā ir vairāki piedzinēji, un vairāki no tiem vēlas paturēt apķīlāto mantu, rīkojama atkārtota pirmā izsole. Ja kāds no piedzinējiem neierodas uz atkārtoto pirmo izsoli, tiesu izpildītājs prezumē, ka tas atteicies no tiesībām paturēt mantu sev. Ja uz izsoli ierodas viens piedzinējs, tas var paturēt apķīlāto mantu sev. Ja neierodas neviens piedzinējs, tiesu izpildītājam ir pienākums nekavējoties izsludināt otro izsoli. Tāpat otra izsole jāizsludina nekavējoties, ja nav saņemts piedzinēja pieteikums ar velmi par apķīlātās mantas paturēšanu. Otro izsoli izziņo tāpat kā pirmo izsoli, ievērot Civilprocesa likuma 584.panta noteikumus.

Principā, otrā izsole notiek tāpat kā pirmā izsole, tas ir, ievērojot Civilprocesa likuma 587.panta noteikumus. Galvenā atšķirība starp pirmo un otro izsoli rodas tad, ja neviens no solītājiem, kas ieradušies, nesola vairāk par izsoles sākumcenu. Ja pirmās izsoles gadījumā šādu izsoli atzītu par nenotikušu, otrās izsoles gadījumā turpinās priekšmeta izsolīšana ar lejupejošu soli. Izsole ar lejupejošu soli nozīmē, ka pārdodamā priekšmeta cena tiek pakāpeniski samazināta, taču lejupejošais solis nedrīkst būt lielāks par desmit procentiem no izsoles sākumcenas. Solīšana ar lejupejošu soli turpinās līdzīgi, kā pirmā izsole ar augšupejošu soli. Ja kāds no izsoles dalībniekiem sola nosaukto cenu, tiesu izpildītājam trīs

⁶⁷ Autoru kolektīvs K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā, *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri*, Rīga: Mans īpašums, 1998, 554.lpp

reizes jājautā, vai neviens nesola vairāk. Ja neviens no izsoles dalībniekiem nesola vairāk, tiesu izpildītājs izdara piesitienu un paziņo, ka priekšmets ir pārdots. Ja kāds pārsola nosaukto cenu, izsole turpinās ar augšupejošu soli. Izsole tiek pārtraukta, ja neviens no izsoles dalībniekiem nesola pat desmit procentus no izsolāmā priekšmeta vērtības.

Pēc otrās izsoles, personai, kas nosolījusi priekšmetu, jāsamaksā nekavējoties, ja summa bijusi zemāka par sākumcenu. Ja ir augstāka par sākumcenu, jāmaksā tā kā norādīts Civilprocesa likuma 587.pantā noteiktajā kārtībā, tas ir, tā, it kā būtu notikusi izsole ar augšupejošu soli.

Arī otro izsoli var pasludināt par nenotikušu uz tādiem pašiem pamatiem, kā pirmo. Šādā gadījumā, piedzinējam ir tiesības divu nedēļu laikā pēc otrās izsoles paziņot par velmi paturēt apķīlāto mantu sev par pēdējo solīto vai tiesu izpildītāja nosaukto cenu. Ja piedzinējs šādu vēlmi neizrāda, mantu atdod parādniekam, pilnībā atbrīvojot no apķīlājuma.

Var pastāvēt arī gadījumi, kad notikuši tik nopietni civilprocesuāli pārkāpumi, lai izsole tiktu atzīta par spēkā neesošu. Civilprocesa likumā noteikti četri pamati, kas uzskatāmi par pietiekamiem, lai izsole tiktu atzīta par spēkā neesošu – kādam nepamatoti nav atļauts piedalīties izsolē vai nepareizi atraidīts kāds pārsolījums, mantu nopirkusi persona, kurai nav bijis tiesību piedalīties izsolē, manta pārdota pirms termiņa, kāds noteikts paziņojumā par pārdošanu, tiesu izpildītājs, piedzinējs vai pircējs pieļāvis ļaunprātības. Izsoli par spēkā neesošu var atzīt tiesa. Izplatītākais no visiem četriem pamatiem varētu būt iespējamās ļaunprātības, kas pieļautas izsoles gaitā, piemēram, tiesu izpildītājs nav pienācīgi izziņojis izsoli.⁶⁸

Apskatot izsoles gaitu, autore secina, ka likumdevējs ir pretimnākošs piedzinējam, gadījumos, ja pirmā izsole atzīta par nenotikušu, piešķirot tiesības izvēlēties, vai piedzinējs vēlas mantu paturēt.

Tāpat autore secina, Civilprocesa pašreizējais regulējums var izraisīt rēderisma piekopšanu izsoļu norises vietās, nosolot cenu, bez nodoma to maksāt, lai izraisītu nenotikušas izsoles tiesiskās sekas, tādējādi izraisot izsoles rīkošanu ar lejupejošu soli. Lai gan šī problēma ir ļoti aktuāla, autores ieskatā, tā atrisināsies līdz ar 2015.gada 1.jūliju, kad spēkā stāsies grozījumi Civilprocesa likumā, un notiks elektroniskās izsoles ieviešana.

⁶⁸ Autoru kolektīvs K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā, *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri*, Rīga: Mans īpašums, 1998, 550.lpp

Kopsavilkums

Darba izstrādes procesā autore izvirza aizstāvēšanai tālāk uzskaitītās tēzes, kas uzlabotu pašreizējo regulējumu, palīdzot risināt likuma piemērošanas problēmas kustamas mantas pārdošanas izsolē procesā.

1. Likumā nepieciešams nodalīt jēdzienus kustama manta un kustama lieta, lai novērstu iespējamās neskaidrības, kā arī veicinātu tiesisko noteiktību. Kustamas mantas jēdzienu likumā varētu izteikt: „Ar kustamu mantu tiek saprastas naudā novērtējamas tiesības uz ķermeniskām vai bezķermeniskām lietām, kā arī personīgajām un saistību tiesībām”, tādejādi papildinot Civillikuma Lietu tiesību daļas pirmo nodaļu par lietu šķirām.
2. Likumā būtu nepieciešams nostiprināt tiesu izpildītāja pienākumu ievērot samērīguma principu, lai pārlietu neaizskartu parādnieka intereses. To būtu iespējams izdarīt, papildinot Civilprocesa likuma 549.pantu ar astoto daļu, ko varētu izteikt redakcijā: „Tiesu izpildītājam, piemērojot piedzinēja norādītos piespiedu izpildes līdzekļus, jāievēro samērīguma princips.”
3. Nepieciešami grozījumi Civilprocesa likuma 1. Pielikumā attiecībā uz mantām, uz ko nav vēršama piedziņa. Autore ieteiktu izslēgt no pielikuma 1.punkta vārdu kopu „ikdienā valkājamais apģērbs”, ļaujot tiesu izpildītājam darboties pēc samērīguma principa, izvērtējot vai attiecīgajā situācijā apģērba apķīlāšana ir samērīga vai nē. Tāpat attiecībā uz 1.punktu autore ieteiktu aizstāt vārdu kopu „visi bērna piederumi” ar „bērna kopšanai nepieciešamos piederumus”, lai novērstu situāciju, kad pie bērna piederumiem tiktu pieskaitītas elektroierīces un vērtīgi priekšmeti. Līdz ar to, Civilprocesa likuma 1.pielikuma 1.punktu varētu izteikt šādā redakcijā: „Mājas iekārtas un mājturības priekšmeti, kas nepieciešami parādniekam, viņa ģimenes locekļiem, kā arī personām, kuras atrodas viņa apgādībā: 1) apavi un veļa, 2) gultas piederumi, gultas drēbes un dvieļi, 3) virtuves un galda piederumi, kuri nepieciešami ikdienas lietošanai, 4) mēbeles - pa vienai gultai un krēslam katrai personai, kā arī viens galds un skapis uz ģimeni, 5) bērna kopšanai nepieciešamie piederumi.”
4. Būtu nepieciešami papildinājumi likumā, ieviešot iespēju parādniekam un piedzinējam vienoties par apķīlātās mantas vērtību, tādejādi atvieglot tiesu izpildītāja darbību, samazinot resursus un noslogojumu.

5. Nepieciešams uzlabot regulējumu par izsoles izziņošanas vietām. Autores ieskatā no likuma no izsoles izziņošanas vietu saraksta izslēdzamas vārdu kopas „pie mājas, kur notiks izsole”, „kā arī vietējā laikrakstā, ja mantas kopējais novērtējums pārsniedz 1420 euro”, „vietējās pašvaldības noteiktā vietā”. Tāda paziņojumu izlikšanas kārtība, autores ieskatā uzskatāma par līdzekļu izšķērdību, un ņemot vērā moderno tehnoloģiju sasniegumus, ērtāk būtu paziņot par izsoli elektroniskā vidē. Līdz ar to no Civilprocesa likuma 584.panta būtu izslēdzama otrā un trešā daļa.

Izmantotās literatūras saraksts

1. Literatūra

1. Autoru kolektīvs K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā, Latvijas Republikas Civillikuma komentāri, Rīga: Mans īpašums, 1998
ISBN 9984-574-12-1
2. Balodis K., Ievads Civiltiesībās, Rīga: Zvaigzne ABC, 2007
ISBN: 978-9984-40-493-6
3. Berlande G., Lēmums nekustamo īpašumu pārdot izolē, Latvijas vēstneša skaidrojums, 10.04.2014.
Pieejams: <http://m.lvportals.lv/visi/skaidrojumi/262191-lemums-nekustamo-ipasumu-pardot-izsole-i/>
4. Brox H. Allgemeiner Teil des BGB. 23.Aufl. Köln: Carl Heymanns Verlag KG, 1999,
Rey H. Die Grundlagen des Sachenrechts und das Eigentum. Grundriss des schweizerischen Sachenrechts. Bd.I. Bern: Stämpfli Verlag AG, 1991
ISBN:978-3-7272-0840-9
5. Elektroniskā skaidrojošā vārdnīca Tezaurs.
Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/sv/>
6. 'Eurostat': Latvijas pilsētās un laukos bijis trešais lielākais iedzīvotāju skaita kritums ES
Pieejams: <http://www.delfi.lv/news/national/politics/eurostat-latvijas-pilsetas-un-laukos-bijis-tresais-lielakais-iedzivotaju-skaita-kritums-es.d?id=42250524#ixzz3ZZ1GL4eI>
7. German privat and commercial law: an introducton; Norbert Horn, Hein Kotz, Hans G. Leser, Clarendon press, oxford, 1982
ISBN – 0-19-825382
8. Heinacka I., Pirkumi izsolē – kā tas notiek un ko ņemt vērā. Brīvprātīgā izsole.
Pieejams: <http://www.sorainen.com/UserFiles/File/Publications/blog.purchases-at-auction-how-it-happends-and-what-to-consider-voluntary-auction.2012-02-08.lat.ifinances-lv.ievaa-ineseh.pdf>
9. Juridisko terminu vārdnīca, Rīga: Nordik, 1998
ISBN 9984-510-45-x
10. Makurina J., Grīvnieks E., Piespiedu izpildes līdzekļa samērīgums, Jurista Vārds, 19.11.2013, Nr.47 (798)
Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc/261966-piespiedu-izpildes-lidzekla-samerigums/>

11. Minimālā mēneša darba alga pa gadiem vai izmaiņu periodiem
Pieejams: http://www.vid.lv/lv/informacija/minimala_alga
12. Latvijas Universitātes žurnāls Nr.1 Juridiskā zinātne, 2010 . Erlens Kalniņš „Mantas jēdziens civiltiesībās”
Pieejams:
http://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/apgads/PDF/LU_Juridiska-Zin_Nr-1.pdf
13. Latvijas Vēstneša portāla skaidrojums.
Pieejams: <http://www.lvportals.lv/print.php?id=254438>
14. R. Preston McAfee. Auctions and Bidding. Journal of economic Literature. 1987. June, vol. XXV 701 p.
Pieejams: <http://cramton.umd.edu/econ415/mcafee-mcmillan-auctions-and-bidding-jel-1987.pdf>
15. Rozenfelds J., Lietu tiesības, Rīga, Zvaigzne ABC, 2004
ISBN 9984-22-060-5
16. Torgāns K., Saistību tiesības, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008
ISBN 978-9984-790-24-4
17. Višņakova G., Balodis K., Latvijas Republikas Civillikuma komentāri, Rīga, Mans īpašums, 1998
ISBN 9984-574-13-X

2. Normatīvie akti

18. Autortiesību likums, Latvijas Vēstnesis, 27.04.2000, Nr. 148/150
19. Bērnu tiesību aizsardzības likums, Latvijas Vēstnesis, 08.07.1998, Nr. 199/200 (1260/1261)
20. Civillikums, Valdības Vēstnesis, 20.02.1937, Nr.41
21. Civilprocesa likums, Latvijas Vēstnesis, 03.11.1998, Nr.326/330 (1387/1391)
22. Latvijas Republikas Satversme, Latvijas Vēstnesis, 43, 01.07.1993.
23. Likums par tiesu varu, Ziņotājs, 14.01.1993, Nr.1
24. Ministru Kabineta noteikumi nr. 66 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku darba samaksu un tās noteikšanas kārtību”, Latvijas Vēstnesis, 05.02.2013, Nr. 25 (4831)
25. Ministru Kabineta noteikumi nr. 447, „Noteikumi par apķīlāto kustamo lietu apzīmogošanas kārtību”, Latvijas Vēstnesis, 08.06.2006., Nr.89 (3457)

26. Ministru kabineta noteikumi Nr.451 „Noteikumi par zvērināta tiesu izpildītāja amata atlīdzības taksēm”, Latvijas Vēstnesis, 17.07.2012, Nr.111 (4714)
27. Tiesu izpildītāju likums, Latvijas Vēstnesis, 13.11.2002., Nr. 165 (2740)
28. Zemesgrāmatu likums, Ziņotājs, 19.04.1993, Nr.16
29. A kódex végrehajtásáról, Code of enforcement, 12 January 1994
30. Antstolių įstatyme. Law on Bailiffs, 9 May 2002
31. Civilinio proceso kodeksas. Code of Civil procedure of Republic of Lithuania, 28 February 2002
32. Code civil des Français, Civil code of France, 21 February 2004
33. Tāitemenetluse seadustik. Code of Enforcement procedure, 1 January 2006

3. Juridiskās prakses materiāli

34. Spriedums Latvijas Republikas vārdā Rīgā 2013. gada 27. jūnijā lietā Nr. 2012-22-0103
35. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta spriedums 2007.gada 5.decembra spriedums lietā nr. SKC 815/2007
36. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta spriedums 2008.gada 1 9.marta spriedums lietā nr. SKC – 123
37. Latvijas Republikas Civillietu palātas spriedums 2013.gada 12.septembra spriedums lietā nr. C05046310;

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs “Kustamas mantas pārdošana izsolē” izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Alise Rozīte

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai:

Vadītāja: dr.iur Daina Ose

Darbs iesniegts Civiltiesisko zinātņu katedrā 15.05.2015.

Metodiķe: Madara Ose